

Приручник ФУНКЦИОНИСАЊЕ МЕЂУНАРОДНИХ ПАРЛАМЕНТАРНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

oebs

Organizacija za evropsku
bezbednost i saradnju
Misija u Srbiji

Народна скупштина Републике Србије

Функционисање међународних парламентарних организација

Приручник за народне посланике и запослене у
Служби Народне скупштине о учешћу парламентарних делегација
у раду међународних парламентарних организација

Функционисање међународних парламентарних организација

Приручник за народне посланике и запослене у Служби Народне скупштине о учешћу парламентарних делегација у раду међународних парламентарних организација

Издавач:

Универзитет у Београду - Факултет политичких наука
Народна скупштина Републике Србије
Мисија ОЕБС у Србији

За издавача:

Проф.др Илија Вујачић

Приредили:

Универзитет у Београду - Факултет политичких наука
Народна скупштина, Служба Народне скупштине

Рецензент:

Проф.др Предраг Симић
Универзитет у Београду - Факултет политичких наука

Лектор:

Пејо Вукелић

Дизајн:

comma | communications design

Штампа:

Оригинал

Тираж:

500 комада

Београд, 2012.

Organizacija za evropsku
bezbednost i saradnju
Misiја u Srbiji

Израду и публикување овог приручника подржала је Мисија ОЕБС у Србији у оквиру пројекта "Јачање рада Народне скупштине у међународним и регионалним парламентарним скупштинама" који је спроведен у сарадњи са Народном скупштином и Факултетом политичких наука.

Напомена: Ставови изречени у публикацији припадају искључиво ауторима и не представљају нужно званичан став Мисије ОЕБС у Србији.

Садржај

Садржај	3
Реч генералног секретара	5
Предговор	6
Увод	7
Међународне парламентарне организације	9
Интерпарламентарна унија	9
Парламентарна скупштина Савета Европе	17
Парламентарна скупштина ОЕБС	28
Парламентарна скупштина Црноморске економске сарадње	34
Парламентарна скупштини Медитерана	38
Парламентарна димензија Централноевропске иницијативе	41
Интерпарламентарна скупштина православља	42
Парламентарна скупштина НАТО	44
Парламентарна скупштина Франкофоније	46
Регионалне мултилатералне иницијативе	48
Процес сарадње у Југоисточној Европи	48
Јадранско-јонска иницијатива	49
Закључна разматрања	51
Препоруке	53
Корисни линкови	55

Реч генералног секретара

У широком пољу међународних односа парламентарна дипломатија заузима веома истакнуто место, с обзиром на то да у њој кроз непосредне контакте међународне односе одржавају и унапређују изабрани представници народа. Такође, парламентарна дипломатија у глобалним оквирима садржи велики број облика институција, организација и иницијатива, што је чини изузетно динамичном и занимљивом активношћу.

Народна скупштина је веома ангажована на билатералном и мултилатералном плану парламентарне дипломатије, препознајући њен значај и снажан потенцијал за унапређење континуиране и садржајне регионалне и глобалне сарадње. Уочавамо да ова сарадња бележи значајно јачање динамике у претходном периоду. Народна скупштина остварује сарадњу разменом посета на највишем нивоу, учешћем сталних делегација у раду међународних организација, разноврсним контактима њених радних тела са другим парламентима, групама пријатељства, као и формирањем *ad hoc* делегација. У тим активностима, поред народних посланика активно учествује и Служба Народне скупштине.

Полазећи од спољнополитичких приоритета Републике Србије „у циљу очувања и развоја мира, добросуседских односа и равноправне сарадње са свим народима и државама света“, Народна скупштина остварује активности у оквирима постављеним Уставом Републике Србије, Законом о Народној скупштини, као и Пословником о раду Народне скупштине и статутима и правилима процедуре међународних организација. На овај начин Народна скупштина активно учествује у глобалним и регионалним напорима за унапређење политичке и економске стабилности и сарадње и поштовања принципа међународног права.

У овом оквиру, активности сталних делегација Народне скупштине у међународним организацијама представљају најсложенији облик сарадње, коме је у издању које је пред вама посвећена посебна пажња. Имајући у виду динамичан карактер међународних односа, као и разноликост актера и активности, треба имати у виду и потребу за сталним, пажљивим проучавањем и продубљеним приступом овој области.

У склопу континуираних напора Службе Народне скупштине да народним посланицима пружи што квалитетнију и обухватнију подршку у њиховим активностима, приређен је и овај Приручник о учешћу парламентарних делегација у раду међународних парламентарних организација. Уверен сам да ће Приручником рад народних посланика и Службе Народне скупштине у међународним форумима бити додатно унапређен. Посебно желим да се захвалим Мисији ОЕБС у Србији и Факултету политичких наука Универзитета у Београду на квалитетној сарадњи и препознавању потребе за њом.

Генерални секретар
Јана Љубичић

Предговор

Пред вама се налази приручник о начину рада у међународним парламентарним организацијама. Циљ ове публикације јесте да народним посланицима и запосленима у Служби Народне скупштине на једноставан начин приближи и укаже на значај, положај, структуру и функционисање парламентарних организација, у чијем раду учествују посланици Народне скупштине преко сталних делегација. Приручник садржи практичне примере и савете посланицима на који начин могу да интервенишу и пруже допринос раду парламентарних организација и успешном наступу сталне делегације у тим организацијама. Такође, биће предочени кључни принципи и појмови функционисања парламентарне дипломатије у мултилатералним организацијама.

Приручник је, пре свега, намењен народним посланицима који ће по први пут учествовати у саставу сталних делегација Народне скупштине у девет међународних организација, али и као користан „подсетник“ за посланике који су већ били у прилици да учествују у раду делегација. Сматрамо да ће приручник, или боље речено „путство за рад“, бити од користи и организационим јединицама Службе Народне скупштине које су посредно везане за представљање наше земље у међународним парламентарним организацијама и задужене да пруже политичку, административну и техничку помоћ у раду сталних делегација, као и академској јавности за евентуално истраживање у овој области.

Народна скупштина је, од предузимања међународно-правних надлежности од Скупштине државне заједнице Србија и Црна Гора 2006. године, активно учествовала у раду парламентарних организација и позиционирала се као поуздан и препознатљив партнер на међународним форумима. Конституисање новог сазива Народне скупштине после избора 6. маја 2012. године, а самим тим и састава сталних делегација, представља повољан тренутак за нови искорак ка ефикаснијем деловању, а самим тим и јачању угледа наше земље у међународним парламентарним организацијама, чему и овај приручник може да пружи свој допринос.

О овој теми не постоји адекватна стручна нити научна литература на нашим просторима, а ретке су и публикације које се на општи начин баве питањем мултилатералне парламентарне дипломатије у Европи и свету. С обзиром да су промене у бројним међународним парламентарним организацијама интензивне, као и на њихов положај на међународној сцени, до ревидирања овог текста би могло да дође веома брзо. До тада, овај приручник биће стручна скица начина функционисања битног сегмента рада Народне скупштине и основа за будуће истраживачке подухвате.

Увод

Полазећи од врсте (жанра), обима и сврхе овог текста, као и корисницима којима је намењен, у уводном делу укратко биће указано на границе поља које ће бити разматрано и приступа који ће бити коришћен.

Наиме, као што је у предговору већ поменуто, у пољу међународне парламентарне сарадње упадљиво је одсуство грађе која се њиме бави и на теоријском и на практичном плану (мисли се на рефлектовано бављење, не узимајући у обзир документарну продукцију самих институција и организација).

Ово одсуство се понекад објашњава релативном новином парламентарне међународне праксе, или разноликошћу политичких склопова и места парламената у националним и међународним аранжманима, као и сразмерно динамичним променама које се одвијају на овом пољу. Међутим, тешко је напросто прихватити оваква објашњења јер се сличне примедбе, *mutatis mutandis*, могу применити и на поље „класичних“ истраживања, односно на поље међународних односа уопште – све, изузев опаске о релативној новини, али би ова околност заправо требало да олакша, а не отежа истраживање, чак иако би донекле отежала извлачење далекосежних закључака о будућем развоју феномена.

Оно што делује уверљивије упућује на прозаичније разлоге, најпре на одсуство развијених облика сарадње парламентарних институција са академским погоном који би производили тематску грађу о којој је реч, а затим и на једну базичну тешкоћу којој би иначе, на другом месту, требало посветити пуну пажњу: како функционишу модели парламентарног представљања у међународној сфери, односно шта се дешава са непосредним мандатом парламентарних представника (народа, грађана) када они наступају у међународним телима?

Тешкоћа унутрашњег (суштинског) повезивања парламентарног и академског живота није мала, али нека се овај приручник узме као макар скроман прилог у превазилажењу овог питања. Оно се иначе и може решавати само у парламентарној и академској пракси, а не ма колико дубоким увидом у само питање.

Што се тиче питања мандата члана парламента при наступу у међународној сфери, сматрамо да је оно сложеније, односно да би ваљан одговор подразумевао полагање од фундаменталног истраживања појмова инвестирања мандата, посредованог представљања, конституисања субјекта у националном и међународном домену (питање односа сврхе и процедуре), али и да ово питање упућује не само на истраживање већ и на конкретну политичку праксу, односно да се на ово питање одговара колико анализом

политичких феномена, толико и живом политичком делатношћу која одговор не открива, већ производи (кратак осврт на ово питање биће понуђен у завршним одредбама). При томе, треба имати у виду да се не ради о правно-политичком питању, јер Устав, закони (пре свега Закон о Народној скупштини) и статuti међународних организација обезбеђују оквир међународне парламентарне активности; реч је о практично-политичком питању заступања и усклађивања ставова и интереса унутар датог оквира.

У сваком случају, реч је проблему који не може бити посебно решаван на овом месту, али који захтева да на њега буде барем упозорено. Читалац ће, другим речима, ради истински плодне употребе овог приручника себи морати да представи неко полазиште или провизорни одговор на постављено питање којем би на другом месту требало посветити дужну пажњу.

Имајући у виду оно што је речено, и овај увод треба схватити двојачко: као увођење у даљи ток материјала понуђеног у приручнику, али и као увод у снажнији теоријски и практични продор у поље парламентарне дипломатије.

Једна околност се ипак нуди као кључ за тумачење – сва ова међусобно повезана питања решаваће се и у стварности и истраживању у контексту глобалног положаја парламентарне демократије у односу на извршну власт, у њиховој респективној способности да одговоре на различите облике кризе вредности и произведу начине за њихово превазилажење.

Међународне парламентарне организације

Народна скупштина, у оквиру укупне међународне сарадње, формирањем сталних делегација учествује у раду девет мултилатералних организација и иницијатива у статусу пуноправног члана (Интерпарламентарна унија, ПС Савета Европе, ПС ОЕБС, ПС Црноморске економске сарадње, ПС Медитерана, ИПС Православља, ПД Централноевропске иницијативе), придруженог члана (ПС НАТО) или посматрача (ПС Франкофоније). Сталне делегације Народне скупштине имају једнак положај у Народној скупштини и остварују обим активности независно од формалног статуса у међународним организацијама, у складу са објективним значајем и интересом РС за теме дневног реда сваке појединачне међународне активности. Народна скупштина учествује и у Процесу сарадње у Југоисточној Европи и Јадранско-јонској иницијативи. У даљем тексту дајемо преглед најважнијих информација од значаја за рад у међународним организацијама и иницијативама, чији је обим прилагођен сложености процедуре у свакој понаособ.

Интерпарламентарна унија

Значај

Реч је о највећој и најстаријој међународној парламентарној организацији на свету. Представља једини светски форум парламентарца, који се редовно и сваке године организује, где се води дијалог о миру и сарадњи међу народима, парламентима и парламентарцима, одбрани и промоцији универзалних људских права, родне једнакости и права детета. Интерпарламентарна унија негује и унапређује концепт представничке демократије и њених институција. На својим заседањима разматра најзначајнија актуелна питања од међународног значаја, као и теме разоружања и нуклеарне непролиферације, међународне безбедности, владавине права, одрживог развоја, слободне трговине, образовања, науке и културе, очувања животне средине, итд.

Историјат

Интерпарламентарна унија је једна од првих међународних организација уопште, а самим тим и најстарија међународна парламентарна организација. Идеја о оснивању овакве организације је проистекла из покрета пацифизма и иницијативе посланика Француске и Велике Британије да разговарају о мировним питањима. У ту сврху су организовали Интерпарламентарну конференцију 1889. године у Паризу. Закључци конференције се сматрају оснивачким актом Интерпарламентарне уније. Поред посланика Француске и Велике Британије, на конференцији су учествовали посланици Италије,

Сједињених Америчких Држава, Белгије, Шпаније, Данске, Мађарске и Либерije. Следеће године ниједна земља није приступила новој организацији, да би 1891. године то учиниле Србија и Румунија. Тако је наша држава, преко посланика Народне скупштине, међу првима постала чланица данас највеће међународне парламентарне организације на свету са преко 160 држава чланица и најдужом традицијом дијалога међу посланицима света. У годинама које су следиле, осам руководиоца Интерпарламентарне уније су постали лауреати Нобелове награде за мир, од чега су прве три године од успостављања награде, добитници управо били оснивачи Интерпарламентарне уније – Фредерик Паси, Алберт Гобат и Вилијам Рендал Кремер. Такође, треба напоменути да је 52. пленарно заседање Интерпарламентарне уније одржано у Београду, 1963. године.

Из богате прошлости и вишедеценијског рада Интерпарламентарне уније у постизању мира проистекле су бројне иницијативе од којих су најзначајније покретање Конференције о европској безбедности и сарадњи (КЕБС) и Парламентарне скупштине Медитерана. Процес помирења између источног и западног блока током хладног рата је започео у оквиру Уније као парламентарна иницијатива почетком 1970-их, где су и успостављени основни принципи преговарања две стране, да би се тај процес наставио на међувладиној нивоу чији је резултат био одржавање Конференције у Хелсинкију и усвајање Хелсиншког акта 1975. године. Што се тиче Парламентарне скупштине Медитерана, Унија је организовала серију састанака парламентарних делегација током 1990-их посвећену односима медитеранских држава, да би се на последњем донела одлука о формирању нове, потпуно независне парламентарне организације састављене од медитеранских држава, а која ће расправљати о питањима значајним за овај регион.

Владина димензија

Ова организација нема, као многе друге парламентарне организације, своју владину димензију, али је у свом деловању чврсто повезана са Уједињеним нацијама, па се може рећи да су управо Уједињене нације њена „владина димензија“. Унија, како стоји у Статуту, дели циљеве Уједињених нација и подржава њене напоре и рад кроз блиску сарадњу. Генерални секретар УН и други високи званичници УН учествују у отварању пленарних заседања Интерпарламентарне уније, а бројне специјализоване агенције УН кроз заједничке тематске пројекте сарађују са Унијом. Поред тога што ИПУ има Одбор који се бави питањем УН, сваке године се организује и саслушање у седишту Уједињених нација. То је прилика да посланици из целог света поставе питање и изнесу свој став о раду и активностима УН, што указује на значајну повезаност две организације. Најзначајнији заједнички пројекти су обележавања светског Дана демократије, 15. септембра, и редовно одржавање Светске конференције председника парламената.

Перспективе развоја

Интерпарламентарна унија је током последњих неколико година у процесу реформи. Основана су нова тела, динамика рада је прилагођена новим захтевима, обрађују се актуелне теме на адекватан начин, а промишљају се и перспективе развоја организације. Недавно су основани Одбор за Уједињене нације и Састанак жена парламентарца чије је Унија значајно добила на садржајности и актуелности. Гломазна организација са преко 160 чланица, чији се број перманентно увећава, са лакоћом се договара и усваја промену Статута и других конститутивних аката и на тај начин се прилагођава потребама држава које учествују у њеном раду и динамици у међународним односима. Унија је

способна да брзо одговори на најзначајније светске догађаје и у облику резолуције позове све чланице да делују или помогну после природних катастрофа или да осуде или подрже понашање појединих држава. Унија настоји да ваљано осмисли и усмери свој даљи развој. Усвојила је Стратегију развоја од 2012. до 2017. године под насловом „Бољи парламенти, јаче демократије“ и за главне циљеве поставила јачање демократије кроз парламенте, унапређење родне једнакости, заштите људских права, развој парламентарне димензије рада УН и других мултилатералних институција, подршка изградњи мира и превенцији сукоба и јачање организације. На основу наведеног, може се приметити виталност ове организације и посвећеност чланица њеном очувању и унапређењу у предстојећем периоду.

Органи Интерпарламентарне уније

Скупштина (Assembly) разматра питања која спадају у домен активности Интерпарламентарне уније и усваја препоруке којима изражава ставове организације о тим питањима. Препоруке су најчешће у форми резолуција путем којих државе чланице, преко својих парламената и њихових чланова, предузимају даље активности у примени постигнутих решења.

Интерпарламентарна унија заседа два пута годишње у пленуму. По правилу, прво пленарно заседање се одржава почетком априла у једној од земаља чланица, а друго, ако се не донесе другачија одлука, у октобру у Женеви, граду у којем је седиште Организације. Рад Скупштине током првог заседања траје пет радних дана и делегације учествују у ширем саставу (8 или 10 чланова), а током другог три радна дана и делегације учествују у ужем саставу (5 или 7 чланова). Обавеза делегација јесте да се обезбеди заступљеност оба пола у саставу делегације (равномерна представљеност полова је препорука), или ће уследити санкције по Статуту.

Главна расправа (General Debate) са општом темом се организује током првог пленарног заседања у години. Посланици могу говорити о политичкој, економској и социјалној ситуацији у свету. Свака делегација може да пријави највише два говорника, који заједно имају на располагању највише 8 минута, а о расподели времена се сами договарају. Предност у излагањима имају председници парламената. Дебата не производи резолуцију или неки други акт о тој теми.

На сваком заседању, Скупштина може да усвоји по једну ургентну тачку (Emergency Item). Свака чланица може да поднесе предлог ургентне тачке у форми резолуције са кратким објашњењем. По правилу, ургентна тачка мора да се односи на важан догађај од међународног значаја. Обично се поднесе између четири и седам предлога, често на исту тему. Тада долази до усаглашавања између сродних предлога или повлачења поднетих предлога. Скупштина усваја само један предлог за ургентну тачку, онај који добије највећу подршку и двотрећинску већину пондерисаних гласова. После тога следи дебата, а формира се и *ad hoc* одбор за израду коначног текста резолуције састављен од представника геополитичких група, најчешће оних представника који су били активније укључени у процес избора ургентне тачке. Последњег дана заседања, пленум акламацијом усваја коначан текст резолуције, уз могуће ограде.

Одлуке се доносе већином пондерисаних гласова. Свака делегација има најмање десет гласова са додатним бројем гласова у зависности од броја становника. Србија има 12 гласова. Делегација може да подели гласове и да различито гласа како би изразила различите погледе. Уколико је делегација састављена од чланова истог пола на последња три заседања, биће ускраћена за два гласа.

Скупштина има и Надзорни одбор (Steering Committee) коју чине председник Скупштине, председник Интерпарламентарне уније и потпредседник Извршног одбора, док у раду могу учествовати у саветодавном капацитету председници сталних одбора. Задатак овог Одбора јесте да се рад Скупштине одвија несметано и у складу са регулативама.

Стални одбори (Standing Committees) расправљају о посебним темама које су тематски везане за те одборе. У оквиру Скупштине функционишу три стална одбора:

1. Одбор за мир и међународну безбедност;
2. Одбор за одрживи развој, финансије и трговину;
3. Одбор за демократију и људска права.

Чланице су представљене у одборима са једним чланом и једним замеником члана. Оба представника имају право да говоре, али заменик члана може да гласа само у случају да члан није присутан. Сваки посланик има право да предложи тему седнице одбора, а одлуку доноси Скупштина, на предлог одбора. Сваки одбор бира по два извештача који припремају извештаје и резолуцију одбора. По правилу, на октобарском заседању Скупштине организује се расправа на изабране теме, док се на априлском заседању подносе амандмани, усваја текст резолуције и доставља пленуму на усвајање. Радом одбора руководи Биро састављен од представника свих геополитичких група, а на челу се налази председник одбора. Сваки члан има један глас, а одлука се доноси већински.

Главни савет (Governing Council) је управни и контролни орган Интерпарламентарне уније. Састаје се два пута годишње, током пленарних заседања. Свака чланица има право на три представника у овом органу. Главним саветом председава председник Уније. Главни савет, између осталог, бира председника Уније, предлаже председника Скупштине, бира чланове Извршног одбора, именује генералног секретара, доноси одлуке о формирању одбора Скупштине, тела и група Уније и одржавању њихових састава, усваја годишњи план рада и буџет, итд. Сваки члан има један глас. Осим у појединачним изузецима, одлука се доноси већински. За избор функционера се гласа тајно.

Извршни одбор (Executive Committee) је административни орган Интерпарламентарне уније. Чине га председник Уније, по службеној дужности, који и председава овим органом, 15 представника чланица и председник Координационог одбора Састанка жена парламентарца по службеној дужности. Улога одбора јесте да разматра захтеве за чланство и предлаже Главном савету искључивање из чланства када се стекну услови за то, предлаже годишњи програм рада и буџет, контролише рад секретаријата, итд. За целу организацију је од значаја улога коју има потпредседник Извршног одбора, јер замењује председника Уније када је овај спречен у обављању функције или престанка мандата до избора новог. Потпредседник Извршног одбора се бира на годину дана.

Секретаријат (Secretariat of the Union) чине службеници организације којима руководи генерални секретар. Седиште организације се налази у Женеви, док је у Њујорку канцеларија Уније чији је задатак да одржава везу са Уједињеним нацијама.

Овим се исцрпљује листа органа Интерпарламентарне уније које у том својству признаје Статут. У наставку ћемо представити друга тела и групе која функционишу у Унији. Неке од њих су одређене Статутом, док су друге релативно млада тела или групе са специфичним задатком чија се потврда очекује кроз конститутивне акте.

Геополитичке групе (Geopolitical Groups) су сачињене од чланица Уније које су им слободно приступиле. Имају своје руководство, секретаријат и правилнике о раду. Врло су важна тела, јер се преко њих представници чланица предлажу (номинују) за функционерска места у органима Уније (Извршни одбор, стални одбори, тела и групе). Ретко, али једна чланица може да буде представљена у две геополитичке групе. Сада их има 6, и то су Група 12 плус, Евроазијска, Арапска, Афричка, Азијско-пацифичка група и Група Латинске Америке и Кариба. Њихови представници или руководство се могу позивати да у својству саветника присуствују састанцима у ужем саставу или изнесу став на седницама органа Уније.

Србија је члан геополитичке **Групе 12 плус**, са осталим државама региона и Европе, Израелом, Канадом, Аустралијом и Новим Зеландом. Састанци Групе 12 плус се одржавају један дан пред почетак пленарног заседања и тада трају најмање четири сата. Током заседања се одржавају састанци пред почетак сваког радног дана и трају један сат. Право да учествују у раду Групе имају два члана из сваке делегације. Групом тренутно председава француски сенатор Робер дел Пикија уз подршку француског секретаријата, који је заменио претходно британско руководство 2011. године. Важно тело Групе је Извршни одбор који заседа најмање месец дана пред пленарно заседање и расправља о свим релевантним темама о раду Уније, Групе и њених чланица. Често се догађа да донете одлуке на тим састанцима буду усвојене и на каснијим састанцима Групе.

Састанак жена парламентарца (Meeting of Women Parliamentarians) је тело које промовише родну једнакост, већу партиципацију жена у политици и пословима Уније, повезује и координира рад жена парламентарца у свим релевантним питањима, разматра са аспекта родне једнакости питања пред Скупштином или Главним одбором, итд. Жене парламентарци у националним делегацијама чине састав овог тела, док мушкарци могу да узму учешће у раду. Ово тело се састаје једанпут годишње, током првог пленарног заседања, док се његов Координациони одбор састаје током оба заседања. Седницом председава посланица из делегације земље домаћина заседања или председник Координационог одбора, ако земља домаћин нема жену у саставу делегације. Координациони одбор (Coordinating Committee) помаже у припреми рада Састанка жена парламентарца, његовом несметаном и континуираном функционисању и сарадњи са другим телима и органима Уније. Чине га представнице Извршног одбора, бивше председнице Састанка и две представнице из сваке геополитичке групе.

Одбор за Уједињене нације (IPU Committee on UN Affairs) се састаје током другог пленарног заседања у години. Ради по сопственом дневном реду. Расправља о актуелним

догађајима и програмима Уједињених нација и њених агенција. Високи званичници УН често учествују у раду Одбора као уводничари или презентери пројеката које спроводе. Свака чланица је представљена у овом Одбору, а извештаје са седнице разматра и усваја Скупштина.

Асоцијација генералних секретара парламената (Association of Secretaries General of Parliaments) је саветодавно тело Уније чији је задатак да разматра развој парламентарних институција и припреми и спроводи пројекте развоја ових институција у сарадњи са другим органима. Састанци овог тела се одржавају паралелно са пленарним заседањима, а на њима учествују генерални секретари или њихови заменици држећи презентације о појединим аспектима рада парламената.

У оквиру Интерпарламентарне уније функционишу и поједина тела која имају ужу област деловања и посебне задатке. То су Група посредника за Кипар, Одбор за блиско-источна питања, Одбор за промовисање поштовања међународног хуманитарног права, Саветничка група о ХИВ/АИДС, Саветничка група Одбора за Уједињене нације, Група за родно партнерство и Одбор за људска права посланика. За Унију је посебно значајан рад последњег набројаног тела, јер бележи све облике кршења људских права посланика и позива владе, парламенте и друге надлежне институције чланица да предузму све неопходне мере како би се отклониле све злоупотребе. Највећи део извештаја са пленарних заседања управо заузимају резултати рада овог тела. Чланице Уније су у овим телима представљене преко, и у складу са бројем, геополитичких група.

Интерпарламентарна унија редовно организује и панел расправе о актуелним темама. Учешће је слободно за све заинтересоване чланове делегација, а, по правилу, уводна излагања држе еминентни стручњаци из области о којој се расправља. Превасходно служе за размену идеја, мишљења, информација, упознавање учесника са пројектима и „добрим праксама“ и не резултирају препорукама, резолуцијама, нити другим званичним документима.

Процедуре и функционисање

У овом делу указаћемо на који начин је потребно деловати у Интерпарламентарној унији како би се постигли ефекти. С обзиром да је реч о великој организацији, треба бити скроман у очекивањима какве резултате може да постигне делегација једне мале земље. Сигурно је да само озбиљан рад и континуирано ангажовање може да доприне се побољшању угледа наше земље. У наставку ћемо истаћи најбитнија места, а то су рад у геополитичкој групи, избор теме и известилаца главног одбора, избор ургентне тачке и главна дебата. Треба напоменути да је најбољи начин да се оствари значајан утицај кандидовање и избор на неку од функција у Унији, али о томе ће бити речи на другом месту у овом приручнику.

1) Састанци геополитичке групе су места доношења важних одлука која обликују каснији рад целе Уније, посебно за избор функционера, тема састанака, израде нацрта докумената, нацрте буџета, итд. Као што је наведено, Србија припада Групи 12 плус, највећој и најутицајнијој групи у Интерпарламентарној унији. Средства чланица Групе 12 плус

чине највећи део буџета. Одлуке и препоруке усвојене на састанку Групе озбиљно се разматрају на нивоу целе организације.

Као што је речено, функционерска места у Интерпарламентарној унији попуњавају геополитичке групе, односно кандидати који добију поверење већине чланица у групи. Предлози геополитичких група се акламацијом усвајају на Главном одбору. Такође, Група 12 плус разматра све актуелне теме из рада Уније, а њени чланови у другим органима и телима Уније подносе извештај о раду тих тела, па је сваки члан делегације добро информисан и у могућности да поднесе предлог или изнесе сугестију о сваком питању. Наравно, састанци групе су и прилика да се упознају друге делегације о намерама да се делује и затражи подршка за неку иницијативу (нпр. за избор теме сталног одбора, а самим тим и положај известиоца). Правило је да подршку лакше добијају активнији и „профилисани“ чланови групе који су својим интензивним ангажовањем заслужили поверење. Сусрети са члановима геополитичке групе су, према томе, прилика за лобирање. Ипак, треба напоменути да деловање у Групи од 46 чланица, прибављање подршке за иницијативе и освајање мандата није једноставно. Због тога су се, за сада, државе западног Балкана удружиле 2009. године у Групу за Југоисточну и Источну Европу, у циљу међусобне подршке и координације наступа делегација. До данас су одржана два званична и бројни неформални састанци, али још увек није било конкретних резултата ове сарадње.

2) Као што смо навели, геополитичке групе разматрају питања избора тема сталних одбора, али, формално, сваки члан Уније може да предложи тему која ће се разматрати следећег првог пленарног заседања у години. Ипак, вероватније је да ће бити изабрана тема коју ће подржати нека од геополитичких група. Правило је да подносилац теме буде и извештач одбора на изради извештаја и резолуције на ту тему, као и да се још један извештач из друге геополитичке групе прикључи. Од тренутка избора теме и извештача почиње једногодишњи процес израде извештаја и резолуције. У првој фази, припремају се извештаји (или само један) у којем се подробније испитује ситуација, дефинишу тешкоће и нуде предлози којим би се унапредиле околности. Ови извештаји служе као полазна тачка за расправу на седници одбора на другом пленарном заседању (зову га панел расправом јер се на његовом завршетку не усвајају званични акти). Расправа служи да извештачи прикупе информације и предлоге од других чланова одбора, како би што квалитетније припремио нацрт резолуције. Затим извештачи, после серије консултација, приступају изради нацрта резолуције, на који чланови делегација подносе амандмане. Они се разматрају на следећем, пролећном заседању, када се формира група за израду резолуције којом руководе извештачи, да би се усаглашен текст усвојио последњег дана заседања.

Током овог процеса, извештачи руководе послом од интереса за целу организацију. Током рада долазе у контакт са многим делегацијама и другим појединцима укљученим у овај процес, а имају и обавезу да извести своју геополитичку групу о својим активностима. На тај начин постају препознатљиви и тако подижу углед својој земљи. После успешно обављеног посла, отварају се могућности за преузимање других функција у Унији.

Тема сталног одбора треба да буде општеприхватљива, универзална, у складу са циљевима Интерпарламентарне уније и тематским усмерењем одбора, а препоручљиво је да се односи на неки од аспеката парламентаризма или демократије. Такође, препоручљиво је да иницијатор теме познаје ту област и да је његова држава позната по томе што дато питање уређује по високим међународним стандардима.

3) Члан делегације у Интерпарламентарној унији може да се кандидује за рад у *ad hoc* телима за израду резолуција или неких других докумената у име своје геополитичке групе. У случају избора, могуће је остварити утицај на коначну верзију документа и успоставити контакт са бројним делегацијама на које нисте нужно упућени. Све је то далеко скромнијих домета него у случају предлагача теме сталног одбора и избора на месту известиоца. Учешће у раду оваквог тела може да послужи као корисно искуство и добар начин да се посланик непосредно упозна са начином функционисања организације, како би се касније кандидовао за неку позицију.

4) Као што смо рекли, на сваком пленарном заседању се бира само једна ургентна тачка. То је прилика за промоцију сваке земље. Предлози за ургентну тачку се достављају свакој делегацији унапред, пре заседања, и о њима се свако расправља. Предлог ургентне тачке може да поднесе свака делегација, а бива изабрана она која добије двотрећинску већину пондерисаних гласова и највећу подршку међу поднетим предлозима. Подноси се у форми резолуције, а може да садржи кратко објашњење. Предлог мора да се односи на важан и актуелан догађај од међународног значаја о чему постоји потреба да се изјасни Унија. Предлагач има право да у кратком наступу образложи предлог. Формулације садржане у предлогу резолуције треба да буду широко постављене и опште, а не да одражавају појединачне погледе или интерес једне или неколико делегација. У том случају би предлог за ургентну тачку вероватно био прегласан.

Што се тиче наше државе, у последњих двадесет година усвојене су резолуције „Подршка последњим међународним иницијативама за прекид насиља и окончање кршења људских права у Босни и Херцеговини” 1992. године, „Ситуација на Косову – мере за постизање трајног и мирног решења кризе” 1998. године, док је 2008. године био поднет предлог за ургентну тачку под називом „Подршка заштити међународног права и потврђивање суверенитета, територијалног интегритета и уставног поретка Републике Србије”, који је касније повучен из процедуре јер се показало да би био прегласан у корист предлога домаћина. Догађаји на које се резолуција односила били су, јасно је, од ширег међународног значаја.

5) Главна дебата је прилика да се пред Скупштином Интерпарламентарне уније изнесу лични ставови и евентуално представи државна политика. Тема главне дебате се најчешће постави врло широко, а посланици су у прилици да изнесу став о политичкој, економској или социјалној ситуацији у свету.

Делегације могу и на друге начине да користе Унију за своју промоцију и изношење ставова. Учешћем на панел дискусијама, конференцијама и форумима у организацији ИПУ или заједничким организовањем састанака у земљи. Теме на оваквим форумима се

односе на појединачна питања и препорука је да се у њихов рад укључе посланици који се тим питањем баве у националним парламентима или су се бавили током свог професионалног живота.

Парламентарна скупштина Савета Европе

Савет Европе је најстарија политичка организација у Европи, основана 5. маја 1949. године Лондонским уговором. Данас Савет Европе окупља 47 европских држава, а статус посматрача има пет држава (Ватикан, САД, Канада, Јапан и Мексико).

Организација је формирана у циљу заштите људских права, плуралистичке демократије и владавине права; очувања стабилности у Европи подршком политичким, правним и уставним реформама; проналажења заједничких решења за проблеме са којима се суочавају европска друштва, као што су дискриминација друштвених и националних мањина, ксенофобија, нетолеранција, тероризам, трговина људима, организовани криминал и корупција, насиље над женама и децом и у циљу јачања свести о европском културном идентитету и различитости.¹

Значај

Основни значај Савета Европе чини 200 правно обавезујућих споразума или конвенција (многи су отворени и за државе које нису чланице организације) о питањима која обухватају области од људских права до борбе против организованог криминала или тортуре, заштите података и културне сарадње. Први и најзначајнији документ је Конвенција о заштити људских права (Рим, 4. новембар 1950). Ипак, можда највећа снага организације се налази у њеном усмерењу на моралне и духовне вредности, а не на економску или војну снагу. Циљ Савета Европе јесте „да се постигне веће јединство између њених чланица како би се очувале и оствариле идеје и принципи који се налазе у заједничком наслеђу и омогућио њихов економски и друштвени напредак” (члан 1а Статута). У преамбули Статута организације државе реafirмишу „њихову посвећеност духовним и моралним вредностима Организације, које су заједничко наслеђе њихових грађана и прави извор индивидуалних и политичких слобода и владавине права, принципа који чине основу свих правих демократија”. Све активности Савета Европе имају ово уверење и циљ као основни принцип.

Комитет министара: Чувар фундаменталних вредности Савета Европе

Комитет министара (Committee of Ministers) је тело Савета Европе које доноси одлуке и састоји се од 47 министара спољних послова држава чланица или њихових сталних дипломатских представника у Стразбуру. Комитет министара је међувладино тело у коме се разматрају на равноправној основи национални приступи у решавању проблема са којима су суочена европска друштва, али и колективни форум у коме се формулишу заједнички европски одговори на различите изазове. У сарадњи са Парламентарном скупштином, Комитет министара је чувар основних вредности СЕ и

1 Актуелни политички мандат СЕ утврђен је на Трећем самиту шефова држава и влада у Варшави 2005.

надгледа испуњавање дужности држава чланица. Састаје се на министарском нивоу једанпут годишње (у мају или новембру). Рад Комитета укључује: политички дијалог, сарадњу са Парламентарном скупштином², сарадњу са Конгресом локалних и регионалних власти СЕ, пријем нових држава у чланство, праћење (мониторинг) поштовања обавеза чланица, закључивање конвенција и споразума, усвајање програма и буџета организације, примењивање програма сарадње и помоћи и надгледање извршења пресуда Европског суда за људска права.

Парламентарна скупштина: Политичка покретачка снага Савета Европе

Парламентарна скупштина Савета Европе (Parliamentary Assembly of the Council of Europe) представља парламентарну димензију најстарије паневропске организације. Прво заседање Скупштине одржано је 10. августа 1949. године у Великој сали Универзитета у Стразбуру. Од тада она је била иницијатор најважнијих активности и основна покретачка снага Организације.

За разлику од Комитета министара у коме свака земља чланица има један глас, у Парламентарној скупштини број чланова зависи од величине земље (највећа делегација има 18, а најмања 2 члана). Како се свака делегација састоји од једнаког броја чланова и заменика чланова укупан број посланика је 636. У Парламентарној скупштини делује 47 делегација земаља чланица и 3 делегације које имају статус посматрача (Израел, Канада и Мексико и две делегације са статусом „партнера за демократију“ (Мароко, Палестински национални савет). Парламентарну скупштину сачињавају парламентарци који представљају око 800 милиона грађана Европе. Они се састају четири пута годишње у Стразбуру како би дискутовали о важним питањима и тражили од европских влада да предузму одређене иницијативе. Државе чланице су у обавези да одговоре тим захтевима. Парламентарна скупштина кроз своја радна тела (комитете) прати испуњавање дужности и обавеза држава чланица које су оне преузеле чланством у Савету Европе. Препоруке, резолуције и мишљења које усваја Парламентарна скупштина представљају смернице за рад Комитета министара Савета Европе, националних влада, парламената и политичких партија. Основна питања којима се Скупштина бави су: заштита и промовисање људских права и демократије; праћење испуњавања обавеза и дужности држава чланица; борба против тероризма уз поштовање људских права; међукултурни и међурелигијски дијалог; положај избеглица и емиграната; регионалне кризе и социјална кохезија.

Конгрес локалних и регионалних власти СЕ: Чувар корена демократије

Конгрес локалних и регионалних власти (Congress of Local and Regional Authorities) је покретачка снага која убрзава пренос власти на локални и регионални ниво. Састављен је од изабраних представника локалних и регионалних власти држава чланица. Надгледа развој локалне и регионалне демократије, охрабрује политички дијалог из-

2 Односи између КМ и ПССЕ имају неколико форми:

- статутарни извештај Комитета министара
- захтев за мишљење Скупштине
- праћење препорука Скупштине
- одговори на усмена и писана питања
- Заједнички комитет

међу националних влада и територијалних ентитета и подржава регионалну и локалну међуграничну сарадњу.

Европски суд за људска права: Заштитник основних слобода

Европски суд за људска права (European Court of Human Rights) је стално судско тело одговорно за надгледање поштовања Европске конвенције о људским правима. Његова улога је да обезбеди заштиту људских права гарантованих Конвенцијом. Број судија једнак је броју држава чланица Савета Европе (47) и бира их Парламентарна скупштина.

Комесар за људска права Савета Европе

Комесар (Commissioner for Human Rights) је независна институција и одговоран је за промоцију образовања о људским правима, подизање свести о поштовању људских права у државама чланицама и за обезбеђивање потпуне и ефикасне примене стандарда Савета Европе. Има важну превентивну улогу. Канцеларија комесара за људска права основана је 5. маја 1999. Комесара бира Парламентарна скупштина.

Конференција међународних невладиних организација (INGOs)

Обухвата преко 400 међународних невладиних организација и представља значајну већу између политичара и јавности. Конференција има за циљ да Организацији приближи глас цивилног сектора који доприноси раду Савета Европе.

Секретаријат Савета Европе

Секретаријат није формални орган Организације, али је јединствен међу традиционалним међународним организацијама. Посвећен је искључиво Организацији, поступа независно и непристрасно према државама чланицама и често представља „мотор Организације“ у погледу иницирања активности и њиховог спровођења кроз партнерство са владама земаља чланица. Чланови Секретаријата имају значајан утицај и значај. На челу Секретаријата који броји преко 2000 запослених налази се генерални секретар кога бира Парламентарна скупштина на период од 5 година. Одговоран је за стратешко планирање, креирање радних програма организације и буџета.

Савет Европе данас

Улога Савета Европе није да се понаша као „ватрогасац у Европи“, нити да предузима хитне акције за решавање криза. Његова улога као паневропске организације се, пре свега, огледа у чувању основних принципа и вредности и старању да се они примењују у потпуности у државама чланицама, али и у другим деловима континента. Основни циљ Савета Европе јесте да гарантује дигнитет нација и грађана Европе јачањем поштовања основних вредности: демократије, људских права и владавине права. Те вредности представљају основе толерантних и цивилизованих друштава и незаменљиве су за очување европске стабилности, економског развоја и социјалне кохезије. На основама тих вредности Савет Европе настоји да пронађе решења за проблеме као што су: тероризам, организовани криминал и корупција, сајбер криминал, биоетика и клонирање, насиље над децом и женама и трговина људима. Сарадња између држава чланица је једини начин да се ови проблеми реше. Иницијативе Савета Европе често имају облик конвенција које имају за циљ да приближе законодавства држава чланица.

Положај Савета Европе у систему међународних организација

У односима са другим међународним организацијама, пре свега Европском унијом, Организацијом за безбедност и сарадњу у Европи (ОЕБС) и Уједињеним нацијама, Савет Европе настоји да обезбеди комплементарност активности у постизању заједничког циља односно изградњи демократске и сигурне Европе. Односи са другим међународним организацијама дефинисани су Варшавском декларацијом и Акционим планом који су усвојени на Трећем самиту шефова држава и влада у Варшави маја 2005. године. Већ преко петнаест година Савет Европе и Европска унија примењују бројне заједничке пројекте како би промовисали поштовање људских права и владавине права у области образовања, социјалним и омладинским питањима. Обе организације имају корист од снаге и компаративних предности компетентности и експертизе друге стране. Савет Европе и Организација за безбедност и сарадњу у Европи (ОЕБС), свако на свој начин настоје да промовишу стабилност и безбедност на основама демократије, владавине права и поштовања људских права. Сарадња између две организације одвија се кроз редовне састанке на највишем нивоу и консултације на свим нивоима. Савету Европе је одобрен статус посматрача у Генералној скупштини УН 1989. године. Као регионални партнер Уједињених нација, Савет Европе редовно учествује у раду главних агенција УН. Сарадња је успостављена у областима заштите људских права, борбе против расизма, дискриминације, ксенофобије и нетолеранције, заштити мањина, превенцији тортуре, борби против трговине људима, насиља над женама, заштите и промоције права деце и међукултурног дијалога. Поред посебних односа са ЕУ, ОЕБС и Уједињеним нацијама Савет Европе одржава редовне контакте са преко 30 међународних организација широм света, укључујући готово све важније европске регионалне групације. Контакти и сарадња са овим регионалним организацијама пружају могућност ефикасних средстава промоције вредности Савета Европе и у државама које нису чланице организације. Више од 45 земаља нечланица су стране у споразумима Савета Европе или чланице, посматрачи или учесници у делимичним уговорима, као што су Венецијанска комисија или Центар север-југ.

Перспективе развоја

Савет Европе настоји да остане политички релевантна и конкурентна организација. Да би се то постигло, Организација настоји да јача квалитет и стручност која се пружа у форми различитих експертиза државама чланицама и суседним земаљама. Такође, један од стратешких циљева јесте приближавање и тешња сарадња са чланицама како би се брже реаговало на потенцијалне проблеме.

Један од основних приоритета будућег развоја Савета Европе свакако представља веће стратешко партнерство са Европском унијом. Важан корак на том путу биће приступање Европске уније Конвенцији о људским правима. Након Лисабонског споразума, приступање Конвенцији представља правну обавезу (члан 6, параграф 2). Приступање Европске уније ојачаће заштиту људских права у Европи јер ће се правни систем Уније ставити под независну екстерну контролу Европског суда за људска права. На тај начин оствариће се кохерентни систем заштите основних права широм Европе.

Важан приоритет даљег развоја представља јачање ефикасности споразума и конвенција Савета Европе. Потребно је да већи број држава чланица учествује у тим

споразумима, тј. да их ратификује. Такође, како би се задржала њихова релевантност неки од њих морају се бити ажурирани успостављањем процедура које ће омогућити да се укину застарели и повуку споразуми који нису ступили на снагу у одређеном периоду од њиховог усвајања.

Акутелни генерални секретар Савета Европе Торбјорн Јагланд дефинисао је три групе питања којима би Савет Европе требало да се бави током 2012. године, као и у годинама које долазе: слободни и фер избори, слобода медија и независни и ефикасни судски системи.

Органи Парламентарне скупштине

Председник ПССЕ се бира сваке године из редова посланика (највише три пута заредом). Председник и председници политичких група чине **Н2Председнички комитет** Парламентарне скупштине.

Председник, 20 потпредседника, председници политичких група и председници Комитета (радна тела Парламентарне скупштине) чине **Биро скупштине**. Веће земље имају стално место у Бироу, а мање наизменично. Биро утврђује дневни ред заседања скупштине, организује рад скупштине и одржава односе са другим међународним телима.

Стални комитет (Standing Committee) састоји се од чланова Бироа и шефова националних делегација и представља Скупштину када она није у заседању. Од 2004. године успостављена је пракса да се састанци овог комитета одржавају у марту у Паризу и два пута годишње (обично у мају и новембру) у земљама које председавају Комитетом министара Савета Европе (шестомесечно председавање).

Заједнички комитет (Joint Committee) је форум организован са циљем да координира активности и одржава добре односе између Скупштине и Комитета министара. Састављен је од представника влада земаља чланица (на нивоу амбасадора), чланова Бироа скупштине и по једног представника делегација које тренутно немају чланство у Бироу.

Скупштински комитети/одбори су радна тела Скупштине и има их укупно осам. Комитети се састоје од чланова и заменика чланова Скупштине. Чланове комитета предлажу националне делегације (сем у случају Мониторинг комитета и Комитета за процедуре, имунитете и институционална питања). Комитети могу да формирају један или више *ad hoc* или сталних поткомитета. Преглед састанака по комитетима и других органа Скупштине (Бироа, политичких група, итд.) објављује се на интернет сајту Парламентарне скупштине уочи сваког заседања. Уколико комитет не донесе другачију одлуку, заседања нису отворена за јавност.

- Комитет за политичка питања и демократију (84 члана)
- Комитет за правна питања и људска права (84 члана)
- Комитет за социјална питања, здравље и одрживи развој (84 члана)
- Комитет за миграције, избеглице и расељена лица (84 члана)

- Комитет за културу, науку, образовање и медије (84 члана)
- Комитет за једнакост и недискриминацију (84 члана)
- Комитет за поштовање дужности и обавеза држава чланица (Мониторинг комитет) (84 члана)
- Комитет за процедуре, имунитете и институционална питања (37 чланова)

У циљу развијања наднационалног европског погледа 1964. године формиране су **политичке групе** које имају одређена права у оквиру Пословника о раду Скупштине. Тренутно постоји пет политичких група: Социјалистичка група (СОЦ), Група европских народних партија (ЕПП/ЦД), Алијанса либерала и демократа (АЛДЕ), Група европских демократа (ЕДГ) и Група уједињене европске левице (УЕЛ). Политичке групе су се обавезале да промовишу вредности Савета Европе, пре свега, политички плурализам, људска права и владавину права. Чланови Парламентарне скупштине су у потпуности слободни да изаберу групу којој желе да се прикључе, у складу са својим политичким опредељењем. Састанци политичких група одржавају се током заседања (понедељком преподне и поподне и средом преподне). Активно учешће у раду политичких група од изузетне је важности за сваког члана јер оне пружају подршку (а у неким случајевима директно предлажу) за одређене функције у оквиру Скупштине.

Процедуре и функционисање

Чланови скупштине именују се за читаво редовно годишње заседање (састављено од 4 дела). Након парламентарних избора, национални парламенти у року од шест месеци именују састав делегације у Парламентарној скупштини. Уколико парламент није у могућности да именује делегацију, може бити донета одлука да у периоду, не дужем од шест месеци након избора, у раду Скупштине учествује претходна делегација. (Правило 10.2 и 3).

Да би заменик члана могао да присуствује расправи и гласа потребно је да секретаријат Скупштине благовремено буде обавештен који заменик замењује одсутног члана. Уколико се то не учини, заменици чланова који присуствују заседању не могу говорити и гласати. Обавештење о замени доставља се пре сваке сесије заседања (најкасније до 8.30 за преподневне сесије и до 13.00 часова за поподневне сесије). Обавештење о замени доставља се на одговарајућем формулару Тејбл офису (соба 1074). Када је обавештење о замени благовремено, заменику члана се активира картица и он може гласати и учествовати у расправи. За то време картица члана који је замењен је неактивна.

Пре уласка у салу чланови потписују регистар о присуству (Правила 11.2 и 19.2). Име заменика члана се налази поред имена члана кога замењује. Уколико поред имена члана нема имена заменика, то значи да није регистрована замена члана и у том случају само члан може говорити и гласати у расправи. Сви чланови Скупштине – чланови, заменици, као и чланови посматрачких делегација и чланови делегација „Партнери за демократију” – могу ући у салу у било ком тренутку заседања. Сви који улазе у салу могу се уписати у евиденцију присуства без обзира да ли имају ауторизацију, тј. право да говоре и гласају.

Чланови који желе да учествују у расправи морају да се пријаве. То могу учинити факсом или путем електронске поште пре заседања, или лично током заседања у Тејбл офису (соба 1083). Листа говорника се затвара један сат пре краја петходне сесије, док је рок за пријаву за прву расправу првог дана заседања 1,5 сат пре расправе (одн. до 10.00 часова). Током заседања чланови се могу пријавити за говор у највише 5 расправа, а могу говорити највише у три расправе (ово ограничење се не односи за чланове које за говор именују политичке групе и на чланове који су известиоци). Редослед говорника на листи установљен је на основу критеријума које је установио Биро Скупштине. Време говора је ограничено на 13 минута за известиоце комитета (како би представили извештај). Известиоци за мишљење имају на располагању исто време као и остали говорници на листи. Обично говор не може трајати дуже од 4 минута, а у неким случајевима то време (зависи од броја пријављених говорника).

Слободна расправа (Free debate) представља новину у раду Парламентарне скупштине, а настала је са циљем да расправе постану занимљивије и живље. Скупштина је у Резолуцији 1822 (2011) о реформи Парламентарне скупштине увела „слободну расправу” током сваког дела заседања, у којој чланови Скупштине могу слободно да говоре о теми по сопственом избору, а која се не налази на дневном реду тог заседања (Правило 38 Правила о процедури). Ова расправа се обично одржава првог дана заседања (понедељак) у трајању од једног сата. Убудуће ће посланици у оквиру слободне расправе моћи да поставе питање различитим институцијама и телима унутар Савета Европе и да на њих добију писмени одговор у одређеном року. Почев од јунског заседања 2012. године чланови Парламентарне скупштине ће моћи да упуте питања, у оквиру слободне расправе, за 19 различитих институција и тела Савета Европе.

Парламентарна скупштина има праксу да на заседања позива председнике држава, влада, министре спољних послова држава чланица и друге истакнуте личности да се обрете у пленуму. Већини позваних личности чланови могу поставити питање (у дневном реду је назначено да ли постоји та могућност). Чланови који желе да поставе питање морају да се региструју у Тејбл офису. Ова пракса је у складу са једним од основних парламентарних принципа: постављање посланичких питања представницима извршне власти. Министрима спољних послова који се обраћају у функцији председавајућег Комитетом министара чланови су дужни да приликом пријаве Тејбл офису, доставе питање у писменој форми.

У складу са установљеном праксом, Биро је дао сагласност да на питања у писменој форми Комитет министара доставља одговоре у писменој форми. Одговори се објављују у извештају заседања. Председавајући Комитетом министара може пристати да одговори усмено на спонтана питања након његовог излагања. Правило 58.2 Правила процедуре прописује да члан или заменик може поставити једно усмено или писмено питање председавајућем Комитетом министара на једном заседању. У складу с тим чланови се пријављују на једну од две листе: листа за писмена питања и листа за спонтана питања. За друге госте-говорнике, нема формалног рока за постављање питања пошто су она спонтана. Ипак, у интересу чланова јесте да се што раније пријаве за постављање питања јер обично нема довољно времена за све који то желе. Само чла-

нови или именовани заменици могу учествовати у дебати или упутити усмено питање председавајућем Комитетом министара или госту-говорнику.

Свако гласање у Скупштини, сем гласања о избору (нпр. судија Европског суда за људска права, комесара за људска права, генералног секретара) је електронско. Посланици су дужни да, док се налазе у пленарној сали, држе посланичке легитимације у посланичким јединицама за гласање.

Посланичке легитимације се издају свим члановима и заменицима Скупштине и користе се за идентификацију и гласање. Посланичка легитимација се убацује у посланичку јединицу тако да је страна на којој се налази фотографија посланика окренута ка столу председавајућег. Уколико је легитимација исправно убачена на малом екрану поред појавиће се број посланичке легитимације. Уколико се појави порука о грешци или нема броја, посланик треба да се обрати члановима секретаријата који су присутни у сали. Након што је означен почетак гласања (зелено светло на посланичкој јединици је упаљено) посланици гласају тако што убаце руку у посланичку јединицу и притисну једно од три дугмета. После гласања пали се светло индикатора које означава начин гласања: зелено светло „за“, бело „уздржан“ или црвено „против“. Према правилу 39.9 посланик не може изменити начин на који је гласао након затварања гласања. Имена посланика који су учествовали у гласању, као и начин како су гласали објављује се на скупштинском сајту.

Скупштина може одржати расправу, усвојити записник претходног заседања, одлучивати о процедуралним питањима, без обзира на број присутних посланика у сали. Сва гласања, осим гласања прозивком, су важећа без обзира на број посланика који су гласали, сем ако од председника пре гласања није затражено да утврди кворум. За усвајање неког предлога потребно је да за њега гласа најмање једна шестина посланика који имају право гласања, који су из најмање 5 националних делегација. Кворум чини једна трећина посланика (Правило 41.3). Гласање прозивком је важеће само уколико у њему учествује једна трећина посланика. У случају недостатка кворума, гласање се одлаже до следеће сесије.

Двотрећинска већина је потребна за усвајање нацрта препоруке или нацрта мишљења упућених Комитету министара, за усвајање расправе по хитном поступку, за измену дневног реда, за формирање комитета и за утврђивање датума почетка или наставка редовних заседања. За усвајање нацрта резолуције или било које друге одлуке потребна је већина гласова, а у случају да је гласање нерешено одлука није донесена.

Подношење амандмана

Чланови који желе да поднесу амандман или подамандман на нацрт текста пре заседања Скупштине, то треба да учине у Тејбл офису. Амандмани морају бити потписани од стране најмање пет чланова или заменика чланова, сем уколико нису поднети у име комитета овлашћеног да да мишљење о извештају.

Према правилима о организацији заседања, одређени су временски рокови за подношење амандмана (када је потребно, Биро може донети одлуку да промени рокове, посебно у случају хитних расправа):

- за расправе понедељком поподне: рок је понедељак у подне;
- за расправе уторком: рок је понедељак до 16.00 часова;
- за остале расправе (сем за хитне расправе): рок је 23.5 сати пре почетка заседања на коме ће се одржати расправа.

Подамандмани морају се поднети најмање један сат пре заказаног краја заседања које претходи заседању на коме ће се одржати расправа о нацрту текста на који се подноси подамандман.

Званични језици Скупштине су енглески и француски. Немачки, италијански и руски су радни језици. Говори у пленуму на неком од ових пет језика се симултано преводје на друге званичне и радне језике. Међутим, члан може говорити на неком другом језику уколико делегација обезбеди превод на један од радних језика. Током заседања то је углавном случај са шпанским, грчким и турским.

Документи скупштине су доступни на енглеском и француском језику.³ Основни званични документи Скупштине су:

Извештај: Све тачке дневног реда се разматрају на основу извештаја једног од скупштинских комитета (са изузетком расправе о актуелном питању, о изборима, о именованима, у случају обраћања госта говорника и саопштења председавајућег Комитета министара и генералног секретара Савета Европе).

Извештаји комитета садрже један или више нацрта текстова за усвајање (резолуције или препоруке) и тзв. меморандум објашњења⁴ који је припремио извештач. Само нацрти текстова могу бити мењани амандманима и усвојени од стране Скупштине (меморандум објашњења не може се мењати и не усваја га Скупштина иако је саставни део извештаја).

Амандмани: Амандмани на нацрте текстова подносе се у складу са одговарајућим правилима процедуре, посебно у складу са правилом 33 (погледати четврти део у наставку). Амандмани морају бити потписани од стране најмање 5 чланова или заменика, сем уколико их не подноси комитет који даје мишљење на нацрт текста. Амандмани се подносе у Тејбл офису лично од стране подносиоца амандмана.

Дневни ред: За свако заседање Биро Скупштине припрема нацрт дневног реда. Нацрт дневног реда доступан је члановима Скупштине две недеље пре заседања. Скупштина је дужна да усвоји дневни ред (Правило 26.4 Правила процедуре⁵). Члан може предложити амандман на нацрт дневног реда који је предложио Биро. За усвајање таквог пред-

3 Могу се пронаћи на шалтеру за документе (на првом спрату, десно од главног степеништа, у близини лифта број IV).

4 Explanatory memorandum

5 Правила процедуре представљају Пословник о раду Скупштине

лога неопходна је већина чланова који су гласали. Након усвајања, дневни ред се може променити само двотрећинском већином гласова.

Извештај о расправи: Привремени извештај о расправама се издаје након сваког заседања. Француска верзија се штампа на розе папиру и садржи све говоре на француском и сажетак говора на другим језицима. Енглеска верзија (штампа се на жутом папиру) садржи текстове и говоре на енглеском језику и сажетке говора на другим језицима. Говори на немачком или италијанском се такође штампају у посебним издањима (зелене странице). Говорници имају право да измене привремени извештај дебата 24 сата након публикавања.

Чланови и заменици који се налазе на листи говорника и који су присутни у сали, али нису могли да говоре услед недостатка времена могу предати своје говоре у писаној форми како би били укључени у извештај о расправи. Рок за достављање говора Тејбл офису је 24 сата од завршетка расправе (соба 1083 на првом спрату).

Усвојени текстови: Усвојени текстови са сваког заседања посебно се штампају на енглеском (жути папир) и француском (розе папир). То су:

- препоруке (предлози које Скупштина упућује Комитету министара како би их применио или упутио владама држава чланица на примену;
- мишљења (упућена Комитету министара);
- резолуције (садрже одлуке Скупштине о питањима од значаја које треба да се примене).
- Остали званични документи (правило 23 Правила процедуре) су:
- извештаји, захтеви за мишљење или даље разматрање упућени Комитету министара;
- питања упућена Комитету министара;
- обраћања генералног секретара Савета Европе;
- извештаји других међународних организација;
- писмене декларације.

Захтеви за резолуције и препоруке⁶

Захтеви за резолуције и препоруке, дужине до 300 речи, морају бити потписани од стране најмање 20 чланова или заменика који су из најмање пет националних делегација (Правило 24.2). Председник доноси одлуку о прихватљивости захтева за резолуцију и препоруку. Сваки прихватљив захтев се штампа и у што краћем року дистрибуира. Биро Скупштине може донети следеће одлуке: да захтев упути неком од комитета како би се на основу захтева израдио извештај, да захтев упути неком од комитета за информацију или да донесе одлуку да није потребна никаква даља активност у вези са захтевом. Одлуке Бироа мора да потврди Скупштина. Захтеви који се поднесу током заседања Биро разматра на првом наредном састанку само уколико су поднесени до уторка у подне у недељи заседања.

6 Motion for resolutions and recommendations

Документ (захтев) може бити упућен само једном комитету за израду извештаја, али и још неколиким за израду мишљења (Правило 25.2). Мишљење комитета презентује се усмено или писмено.

Писмене декларације⁷

Писмене декларације могу се поднети уколико: не садрже више од 200 речи; обухватају теме у надлежности Савета Европе; потписане су од стране најмање 20 чланова или заменика из 4 националне делегације и 2 политичке групе.

Писмене декларације се не упућују комитетима, нити о њима Скупштина расправља. (Правило 53 Правила процедуре). Сваки члан или заменик може додати свој потпис на писмену декларацију до краја наредног заседања, после чега није могуће додати потпис. Декларације се објављују са потписима свих чланова који су их потписали.

Мишљења Скупштине⁸ (упућена Комитету министара)

Према Статуту Савета Европе Комитет министара тражи мишљење скупштине о питањима као што су: пријем нових чланица, нацрти конвенција и о буџету Савета Европе. Скупштина на основу тих захтева за мишљење расправља, одлучује (гласањем) о мишљењу које упућује Комитету министара (Правило 57).

Захтев за расправу по хитној процедури или о актуелном питању

На основу захтева Комитета министара, надлежног комитета, једне или више политичких група или најмање 20 чланова или заменика, може се одржати расправа о питању које се не налази на дневном реду Скупштине. Затеви за расправу по хитној процедури упућују се председнику Парламентарне скупштине. Он их упућује Бироу који даје предлог Скупштини. Потребно је да Скупштина двотрећинском већином донесе одлуку како би се у дневни ред уврстила расправа по хитној процедури (Правило 50.4). Расправа по хитној процедури заснована је на писменом извештају о коме се расправља и гласа, док расправа о актуелном питању није заснована на извештају.

Најмање двадесет чланова или једна политичка група или национална делегација може затражити одржавање расправе о актуелном питању (Правило 52) које се не налази на дневном реду. Захтев се у писменој форми доставља председнику Скупштине. Рок за достављање захтева је благовремено уочи састанка Бироа који се одржава пре почетка заседања. На предлог Бироа Скупштина доноси одлуку да ли ће се расправа о актуелном питању уврстити у дневни ред. Расправа не може трајати више од 1,5 сата. Отвара је један од чланова који су упутили захтев, а које је овластио Биро. Иако се не гласа о тексту, Биро може предложити да се питање упути надлежном комитету за израду извештаја.

⁷ Written Declarations

⁸ Opinions of the Assembly

Парламентарна скупштина ОЕБС

Значај

Конференција за европску безбедност и сарадњу је одиграла значајну улогу у успостављању сарадње у кључним областима и институционализовању односа између супротстављених блокова током Хладног рата почетком 1970-их година. Конференција је „наживела“ околности у којима је настала тако што је на самиту у Паризу 1990. године донета одлука да се реформише у организацију. Организација за европску безбедност и сарадњу је највећа регионална безбедносна организација на свету и представља инструмент за рано упозорење, превенцију сукоба, управљање кризама и постконфликтну изградњу. Простире се од Азије, преко Европе, до Северне Америке и чине је 56 чланица. На заседању у Паризу 1990. године донета је одлука о успостављењу њене парламентарне димензије, с циљем већег укључивања парламената држава учесница у активности ОЕБС, као и стварања услова за успостављање континуираног међупарламентарног дијалога и сарадње. Данас је чине 320 посланика из националних парламената чланица. Парламентарна скупштина је уређена одредбама Финалне резолуције усвојене на парламентарној Конференцији у Мадриду, 2-3. априла 1991. године, када су договорене основне процедуре, методологија рада и мандат. У последњих двадесет година, Парламентарна скупштина је пружила допринос унапређењу демократије, парламентарне дипломатије, изналажењу мирољубивих решења кроз парламентарни дијалог, што је на крају допринело јачању њених процедура и улоге у „породици“ институција ОЕБС.

Владина димензија

Организацију за европску безбедност и сарадњу данас чине органи чија је надлежност доношење одлука, извршни органи и друга тела и институције.

Доносиоци одлука у ОЕБС

Самит ОЕБС је састанак шефова држава или влада чланица који успоставља смернице и доноси најважније политичке одлуке у Организацији. Министарски савет се састаје између самита и доноси одлуке из домена надлежности организације, најмање једанпут годишње. Председавање Организацијом је ротирајуће и смењује се међу чланицама на годину дана.

Стални савет чине амбасадори чланица представљени у Организацији. Састају се једном недељно у седишту Организације и доносе одговарајуће одлуке из домена надлежности ОЕБС.

Форум за безбедносну сарадњу се, такође, састаје једном недељно и разматра војна и безбедносна питања и доноси релевантне одлуке.

Извршни органи ОЕБС

Генерални секретар ОЕБС је шеф професионалном особљу ОЕБС, а бира га Министарски савет на мандат од три године. Његов мандат је да води рачуна о спровођењу одлука ОЕБС, делује као представник председавајућег Организацијом, подржава политички

дијалог међу чланицама, пружа неопходну подршку за одржавање званичних састанака ОЕБС, одржава контакте са другим међународним организацијама, надгледа рад операција на терену, итд.

У оквиру Секретаријата делује и **Специјални представник и координатор за борбу против трговине људима**, којега је именовао председавајући ОЕБС, са мандатом да спроводи усвојени Акциони план за борбу против трговине људима, јача сарадњу између чланица и Организације на решавању овог питања, подиже свест јавности о овом проблему, пружа саветодавну и техничку подршку институцијама, итд.

Канцеларија за демократске институције и људска права је тело ОЕБС која посебно прати развој демократских институција, посматрање изборног процеса, примену стандарда у домену људских права, степен толеранције и недискриминације и примену владавину права. Службеници Канцеларије припремају и спровode пројекте јачања институција и спровођења реформи, дају стручне савете, спровode обуке, итд.

У оквиру ОЕБС делују и **високи представник за националне мањине** и **Представник за слободу медија**. Мандат првом јесте да што раније идентификују међуетничке тензије које могу да угрозе мир и стабилност међу чланицама ОЕБС, а другом да надгледа развој медија и слободу изражавања.

Значајан елемент у спровођењу мандата Организације чине операције на терену. Њихова улога је јачање безбедносне ситуације и демократских институција, изградња цивилног друштва, заштита људских и мањинских права и слободе медија, успоставање владавине закона и надзор над имплементацијом закона, итд. Мандат спроводи професионално и високо-квалификовано особље, највећим делом ангажовано од домаћег становништва. ОЕБС је представљен преко мисија, канцеларија и координатора у Југоисточној Европи (Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Македонија, Србија, Косово), Источној Европи (Молдавија, Украјина), Јужном Кавказу (Азербејџан, Јереван) и Централној Азији (Таџикистан, Узбекистан, Казахстан, Киргистан, Туркменистан).

Друге институције и тела

Међу институције ОЕБС, поред Парламентарне скупштине, убрајају се и Суд за помирење и арбитражу и Минск група, као и институције везане за ОЕБС – Заједничка саветничка група и Саветодавна комисија за отворено небо.

Односи парламентарне и владине димензије

Што се тиче односа између Парламентарне скупштине и Министарског савета, парламентарне и владине димензије, одлуке и Скупштине и извештаји главних одбора се достављају Министарском савету на разматрање. Сваки члан Министарског савета има право да присуствује састанцима Скупштине, а извештаји и захтеви Савета могу да буду укључени у дневни ред заседања Скупштине. Чланови Скупштине могу поставити питања, писмена или усмена, председавајућем ОЕБС, члановима Министарског савета и шефовима институција ОЕБС. Такође, Парламентарна скупштина има представника на нивоу амбасадора у седишту Организације у Бечу, који присуствује заседањима Савета и другим активностима и о томе редовно обавештава генералног секретара који

прослеђује извештај члановима Сталног одбора. Парламентарна скупштина је формирала и ad hoc Одбор за транспарентност и одговорност чији је задатак да ојача парламентарни надзор и демократску одговорност, испита доступност информација о активностима ОЕБС и донесе закључке о начинима да се стање у Организацији побољша. Чланови делегација Парламентарне скупштине прате потрошњу средстава из буџета ОЕБС, што потврђују бројна питања на ту тему генералном секретару ОЕБС на заседањима Парламентарне скупштине. У наредном периоду треба очекивати даље институционално повезивање међу органима ОЕБС.

Положај у систему међународних организација

Парламентарна скупштина је представљена на свим нивоима на састанцима ОЕБС. Положај Парламентарне скупштине јача међу институцијама ОЕБС, а посебну сарадњу остварује са Министарским саветом, председавајућим ОЕБС и генералним секретаром. У међународним односима, само јачање целе Организације ће у значајнијој мери допринети јачању и Парламентарне скупштине. Треба рећи да је данас ОЕБС значајна и препознатљива организација у свету и да Парламентарна скупштина ужива углед због тога. Међутим, као и са другим институцијама које су настале у условима хладног рата, ОЕБС мора да оправда своје постојање и профилише се као организација способна да одговори на промене у међународним односима, нове захтеве и претње. Сличан изазов стоји и пред њеном парламентарном димензијом.

Перспективе развоја

Резултати заседања ОЕБС у Астани децембра 2010. године унели су више забринутости него оптимизма. Самит није успео да окупи највише представнике најзначајнијих чланица (нису присуствовали председници САД и Француске, премијер Велике Британије), а оцена је да се није поновио успех претходног самита у Истанбулу 1999. године. Чинило се да је сама организација састанка била усиљена и преамбициозна жеља домаћина, односно председавајућег ОЕБС те године – Казахстана, државе под „мониторингом“ Организације чији је значај, углед и дипломатски капацитет у ОЕБС испод нивоа за домаћина овако важног скупа. Чињеница да се свега шест месеци пред заседање са сигурношћу није могло тврдити да ће уопште и бити одржан, довољно говори о могућностима да се на скупу постигну високи резултати. У декларацији под називом „Ка безбедносној заједници“ поновљена је приврженост вредностима ОЕБС и указано на актуелне изазове и претње и позива се на јачање европске безбедности.

Органи Парламентарне скупштине

Седнице Парламентарне скупштине

Чланови Парламентарне скупштине ОЕБС састају три до четири пута током једне године. Годишње заседање се одржава једанпут годишње, почетком јула. Заседање се одвија у Сталном одбору, три главна одбора и пленуму Скупштине. Дневни ред заседања, што подразумева тему главне дебате и теме извештаја и резолуција главних одбора, предлаже председник, после консултација са Бироом и одобрења Сталног одбора. На пленарном заседању се усваја декларација која садржи резолуције пленума и главних одбора, бирају се председник, потпредседници и благајник Скупштине, разматрају питања из домена деловања ОЕБС, итд. Србија има право на 4 члана делегације, који имају 4

заменика. Сваки члан има један глас на пленуму и у одборима. За гласање на пленарном заседању се издају карте црвене боје, док се за гласања на одборима издају карте других боја. Гласање се спроводи подизањем карти, осим у појединим случајевима (за избор функционера је предвиђено тајно гласање). Одлуке се доносе већински.

Такође, Парламентарна скупштина одржава редовна зимска и јесења заседања, као и медитерански форум. Зимско заседање се одржава у Бечу, а јесење, обично са медитеранским форумом, одржава се у некој од медитеранских земаља. Стални одбор и три главна одбора се састају током зимског, а стални одбор и специјалне конференције на посебне теме током јесењег заседања. Зимско заседање углавном представља припремни састанак за предстојећу годишњу скупштину. Сваке друге године се одржава и економски форум на којем чланице имају прилике да расправљају о економским питањима и финансиској ситуацији у региону.

Србија је била домаћи јубиларног Двадесетог годишњег заседања Парламентарне скупштине ОЕБС у Београду, од 6. до 10. јула 2011. године. Тема годишњег заседања је била „Јачање ефективности и ефикасности ОЕБС: Нов почетак после Самита у Астани“. На заседању учествовале су 53 земље чланице ПС ОЕБС и 4 земље „Партнера у сарадњи“ (Израел, Јордан, Мароко и Алжир), са укупно 255 посланика, 110 секретара и саветника у делегацијама. На заседању су била присутна и 43 госта из Организације ОЕБС и других међународних организација. У реализацији заседања је учествовало и 69 службеника Међународног секретаријата. Заседање су пратила укупно 62 представника дипломатског кора из 31 државе, од чега 21 амбасадор. Учесницима се током заседања обратио цео државни врх Републике Србије, председник Републике, председник Народне скупштине, председник Владе, министар спољних послова и други високи званичници.

Председник

Важну улогу у Парламентарној скупштини има председник. Поред значајних формалних права да сазива састанке и председава им, води расправе, има право и да предлаже теме пленарних заседања, именује специјалне представнике, иницира и одржава контакте и представља Парламентарну скупштину на састанцима и форумима. Неформално, има значајну слободу у својим активностима и велики утицај на органе Скупштине и Секретаријат. Председник има могућност да изда тзв. „председничку изјаву“ поводом неког догађаја од ширег међународног значаја. Обично за то затражи подршку пленума током заседања који аklamацијом мора да подржи текст изјаве. По правилу, ради се о кратким, неутралним и општим формулацијама од неколико реченица, пажљиво бирајући, како би добила подршку свих чланица.

Биро

Сачињавају га председник, девет потпредседника, благајник, функционери главних одбора и почасни председник. Задатак Бироа је да обезбеди примену одлука Сталног комитета и ефикасан рад Скупштине између састанка Сталног комитета. Такође, задужен је да прати ток припрема редовних састанака Парламентарне скупштине.

Стални одбор

Сачињавају га председник, потпредседници, благајник, функционери главних одбора и шефови националних делегација. Припрема рад ПС између заседања. Стални одбор припрема рад Скупштине, одобрава буџет, именује ad hoc одборе са специфичним задацима којима одређује дужину трајања, састав и делокруг рада, бира генералног секретара и потврђује именоване његова два заменика, а може и да усваја резолуције које прослеђује Министарском савету. Одлуке доноси по принципу консензус минус један или, у посебном случају и по принципу консензус минус два.

Главни одбори

У оквиру Парламентарне скупштине функционишу три главна одбора:

1. Главни одбор за политичка питања и безбедност;
2. Главни одбор за економска питања, науку, технологију и екологију;
3. Главни одбор за демократију, људска права и хуманитарна питања.

Свака делегација доноси одлуку ко ће је од њених чланова представљати у сваком од одбора. Чланови главних одбора бирају своје функционере, и то председника, заменика председника и главног известиоца на свакој годишњој Скупштини. Сваки одбор расправља о извештају и тексту резолуције коју припрема главни извештач. Чланови одбора имају право да амандманима мењају текст резолуције. Када одбор усвоји резолуцију, она се доставља Скупштини на одобрење. Одбори расправљају и питањима из делокруга рада ОЕБС и предлозима и захтевима које пред њих поставе Скупштина, Стални одбор, Биро и председник ПС ОЕБС. Главни одбори могу да формирају и пододборе.

Секретаријат

Секретаријатом руководи генерални секретар који је одговоран председнику и Скупштини. Генерални секретар има два заменика, од којих је један задужен за финансијска питања. Парламентарна скупштина има малобројан, али врло ефикасан секретаријат. Седиште је у Копенхагену, а имају и мању канцеларију у Бечу за свог представника у ОЕБС.

Специјални представници

Председник Парламентарне скупштине именује специјалне представнике за поједина значајна питања из надлежности ОЕБС. Парламентарна скупштина има специјалне представнике за Јужни Кавказ, Авганистан, родну равноправност, трговину људима, Медитеран, миграције, Југоисточну Европу и буџет ОЕБС. Специјални представници сарађују са парламентарима, владама, невладиним организацијама и званичницима ОЕБС на овим питањима, организују дебате и посете на терену, а њихова обавеза је да поднесу извештај о свом раду Сталном одбору.

Процедуре и функционисање

Функционери у Парламентарној скупштини

Значај улоге функционера у међународној парламентарној организацији биће обрађен касније, али у Парламентарној скупштини ОЕБС посебну важност има освајање мандата

и обављање функција због знатно веће могућности да се утиче на избор теме састанака и дебата, као и на конципирање и израду резолуција. При том, неписано је правило да високе функције добијају кандидати који су претходно са успехом обављали послове на „нижим“ местима. Тако би, на пример, пут до председника Парламентарне скупштине започео кандидатуром и избором на место главног известиоца. Чак је извесније да ће се за то место изборити активнији и препознатљиви чланови Одбора. После једногодишњег рада на изради извештаја и резолуције, при чему се исказују способности вођења сложеног поступка чији резултат треба да буде квалитетан и најшире могуће прихваћен документ, посланик је спреман да се кандидује за место потпредседника, а затим и председника Одбора. Уколико квалитетно обави те функције и, при том, обезбеди ширу подршку, може да се кандидује за потпредседника Скупштине, што представља последњу степену пред председничко место – позицију која доноси врло значајан углед свакој држави у целој Организацији ОЕБС, али и знатно шире.

Додатна тачка (Supplementary Item)

У дневни ред годишњег заседања може би додата једна или неколико тачака из надлежности ОЕБС, а које нису у вези са темама главних одбора. Такве додатне тачке се подносе у облику резолуција са потписом најмање двадесет чланова из најмање четири делегације. Први потписник је „главни спонзор“ резолуције. Рок за подношење резолуције је најмање 35 дана пред почетак годишњег заседања. Стални одбор доноси одлуку о томе да ли прихвата предлог и да ли ће предлог уврстити у дневни ред неког од одбора или у пленум. Уколико се више предлога односе на исту тему, председник може да позове главне спонзоре да се консултују и предложе заједничку резолуцију. За то имају додатни рок и мање ограничење. Уколико се не договоре, први од два предлога који је стигао биће представљен на заседању. На нацрте резолуција, било главних одбора или додатних тачака, чланови Скупштине могу да поднесу амандмане, и то уз подршку најмање пет чланова из најмање две делегације, а подносиоци амандмана могу да се договоре и да поднесу заједнички амандман, у краћем року, али уз већу подршку.

Шеф наше делегације је поднео предлог за додатну тачку под називом „Борба против неlegalне трговине људским органима“, на годишњем заседању Парламентарне скупштине ОЕБС у Београду, 6-10. јула 2011. године. Предлог је добио подршку 41 посланика из 17 земаља и о њему се расправљало пред Главним одбором за демократију, људска права и хуманитарна питања. Чланови одбора су подржали резолуцију и она је укључена у Београдску декларацију. На истом заседању, члан наше делегације је био коспонзор резолуције под називом „Род, миграције и економска независност“, која је, такође, усвојена и представља саставни део Београдске декларације.

Хитно питање (Question of Urgency)

На дневни ред Скупштине се може ставити хитно питање у било ком тренутку на предлог Сталног одбора, или, у његовом одсуству, Бироа. Такво питање мора да буде у вези са ОЕБС и да се догодило или обзнанило у току 24 дана пред отварање пленарног заседања. Подноси се у облику резолуције коју је подржало најмање 25 чланова из најмање 10 делегација. Уколико Стални одбор или Биро одлуче да одбију да предлог укључе на дневни ред, предлагачи могу да се жале Скупштини која може да донесе одлуку двотрећинском већином да стави предлог на дневни ред.

Посматрање избора

Парламентарна скупштина ОЕБС придаје велики значај посматрању парламентарних, али и председничких избора, у земљама чланицама. Избори се, по правилу, посматрају у земљама западног Балкана, Источне Европе, Централне Азије, а преседан је направљен у октобру 2011. године када су парламентарни избори посматрани у Тунису, меди-теранској земљи са статусом партнера у сарадњи у ПС ОЕБС, као подршка развоју демократије овој држави. Чланови посматрачке мисије су посланици парламената чланица који се по принципу добровољности пријаве да прате изборе. Шеф посматрачке мисије је у обавези да води посматрачку делегацију, сарађује са представницима изборне комисије, али и другим посматрачким мисијама, изда пост-изборно саопштење са оценама како су избори протекли и да поднесе извештај Сталном одбору ПС ОЕБС о којем се расправља, на следећем пленарном заседању ПС ОЕБС. Ипак, реч је о значајном инструменту за додатно остваривање контаката, прибављање подршке, изградњу имиџа и „социјализације“ са члановима Парламентарне скупштине. Избор за шефа посматрачке мисије је престижно и поверљиво признање, јер се ради о осетљивом и озбиљном послу.

Парламентарна скупштина Црноморске економске сарадње

Оснивање

Парламентарна скупштина Црноморске економске сарадње (ПС ЦЕС), настала је као резултат политичких промена у касним осамдесетим годинама прошлог века, као пројекат земаља региона Црног мора суочавања са изазовима националног развоја и европских интеграција. Отворила је пут за комбиновање њихових напора у циљу окретања црноморског региона ка областима стабилности, просперитета и мира, полазећи од заједничких именитеља, као што су географска близина и заједничко културно и историјско наслеђе.

Декларација самита за црноморску економску сарадњу и Босфорска изјава, која је потписана у Истанбулу 25. јуна 1992. године, дефинисали су основна начела и циљеве за Црноморску економску сарадњу (ЦЕС), формално покрећући нови процес регионалне сарадње, уз учешће једанаест земаља: Албанија, Јерменија, Азербејџан, Бугарска, Грузија, Грчка, Република Молдавија, Румунија, Руска Федерација, Турска и Украјина. Државна заједница Србија и Црна Гора приступила је Парламентарној скупштини Црноморске економске сарадње 2004. године, као дванаеста држава чланица. То што је Црна Гора прогласила независност 2006. године, Република Србија је наступила као правни наследник СЦГ. Делегација Народне скупштине у Парламентарној скупштини има шест чланова.

У Истанбулу 26. фебруара 1993. године, председници парламената девет земаља – Албанија, Јерменија, Азербејџан, Грузија, Молдавија, Румунија, Руска Федерација, Турска и Украјина – усвојили су Декларацију о оснивању Парламентарне скупштине Црноморске економске сарадње (ПС ЦЕС). У јуну 1995. године, Грчка се придружила

Скупштини као десети пуноправни члан. Бугарска је постала једанаести пуноправни члан у јуну 1997. У новембру 2004. године, Србија и Црна Гора приступила је Скупштини, чиме је постала дванаести пуноправни члан. Парламентарна скупштина се састоји од 76 посланика који представљају дванаест држава чланица ЦЕС. Народна скупштина Египта, Парламент државе Израел, Народна скупштина Француске и француски Сенат, немачки Бундестаг, Национални савет Словачке Републике и Народна скупштина Републике Белорусије имају статус посматрача.

Основни циљеви

Као међупарламентарно консултативно тело Организације, Скупштина је ујединила напоре националних парламената у бављењу следећим циљевима, како је наведено у преамбули Пословника:

- Да обезбеди разумевање и усвајање од стране народа, идеала и циљева Црноморске економске сарадње; пружи правни основ за економску, трговинску, социјалну, културну и политичку сарадњу међу земљама чланицама; настоји на усвајању закона потребних за спровођење одлука донетих од стране шефова држава или влада или од стране министара иностраних послова; пружи помоћ националним парламенти-ма у циљу јачања парламентарне демократије; промовише сарадњу са другим међународним и регионалним организацијама.

Наступ наше делегације

Делегација Народне скупштине има шест чланова, а заменици се могу именовати само ad hoc. Од почетка рада у овој Организацији делегација наступа подносећи предлоге тема, амандмане на извештаје и резолуције, као и кандидовањем чланова делегације за функције извештача и функционера Парламентарне скупштине.

Радни језици

Радни језици Скупштине су енглески, француски, руски и турски, док је званични језик докумената и кореспонденције енглески.

Односи са Организацијом Црноморске економске сарадње (ЦЕС)

Ратификација Повеље Организације Црноморске економске сарадње, потписана од стране шефова држава или влада једанаест држава учесница састанка на Јалти 5. јуна 1998. отворила је ново поглавље у активностима Црноморске економске сарадње, који су водили њеној трансформацији у аутентичну регионалну економску организацију. Парламентарна скупштина је дефинисана у Повељи (члан 20) као тело Организације, које пружа подршку процесу Црноморске економске сарадње на саветодавној бази. Парламентарна скупштина блиско сарађује са Организацијом у промовисању циљева Организације. Према Пословнику, сва документа усвојена од стране Генералне скупштине достављају се Савету министара иностраних послова Црноморске економске сарадње на разматрање.

Сарадња са другим међународним организацијама

Парламентарна скупштина је успоставила контакте са разним међународним организацијама и парламентарним скупштинама, а многе од њих такође имају размењен статус

посматрача са Парламентарном скупштином. Међу њима су Парламентарна скупштина Савета Европе, Интерпарламентарна скупштина Заједнице независних држава (ИПС ЗНД), Европски парламент и Интерпарламентарна скупштина евроазијске економске заједнице (ИПС ЕАЕЗ), Интерпарламентарна унија (ИПУ), Парламентарна скупштина НАТО Парламентарна скупштина ОЕБС, Парламентарна скупштина Медитерана, Парламентарна скупштина Савеза Русије и Белорусије (ПС СБР), Парламентарна димензија Централноевропске иницијативе (ПД ЦЕИ). Скупштина је потписала Споразум о сарадњи са Интерпарламентарном скупштином евроазијске економске заједнице и Протокол о сарадњи са Интерпарламентарном скупштином Заједнице независних држава, које би требало да убрзају интерпарламентарну регионалну сарадњу. Приоритет активности у Парламентарној скупштини је и јачање сарадње са Европским парламентом.

Главни органи институције

Генерална скупштина се састаје два пута годишње на редовном пленарном заседању (пролећно и јесење заседање). Заседање се састоји од састанака Бироа и Сталног одбора првог дана и пленарне седнице Генералне скупштине у наредна два дана. Место одржавања Генералне скупштине је земља председника Скупштине, који је председник парламента једне од земаља чланица ротацијом на период од шест месеци. Генерална седница Скупштине отворена је за јавност, осим уколико није другачије одлучено од стране Скупштине. Стални одбор предлаже дневни ред и ред пословања седнице, иако Скупштина, која усваја коначни дневни ред, може да их измени. На седницама се предлози Сталног одбора, препоруке, декларације, мишљења, одлуке и извештаји одбора и / или избор кандидата за Биро, подносе Генералној скупштини на одобрење. Скупштина доноси одлуке апсолутном већином гласова, изузев за измену Правила процедуре, пријем новог члана и буџет, где је потребна двотрећинска већина свих чланица.

Народна скупштина је била домаћин 35. Генералне скупштине, од 1. до 3. јуна 2010. године. Тема Генералне скупштине била је „Улога парламента у јачању принципа међународног права“, коју је кандидовала делегација Народне скупштине као тему у интересу наше стране.

Стални одбор се састоји од председника Скупштине, потпредседника, председника три одбора и шефова националних делегација. Председници националних парламента који нису чланови својих националних делегација имају статус специјалног госта на састанцима Сталног одбора. Стални одбор надзире спровођење одлука Скупштине у оквиру овлашћења које му додељује Скупштина, саставља дневни ред, календар и место одржавања седнице Скупштине, координира рад три одбора, одобрава буџет Скупштине, осигурава координацију између ЦЕС и ПС ЦЕС и сарадњу између Скупштине и других међународних организација. Стални одбор доноси одлуке у складу са принципом једногласности.

Биро Скупштине састоји се од председника и пет потпредседника. Биро је одговоран за обезбеђивање спровођења одлука Сталног одбора и за ефикасно функционисање Скупштине између састанака Сталног одбора. Он одређује дневни ред и место састанка Сталног одбора и доноси одлуке о представницима или посматрачима на другим

међународним скуповима. Биро Скупштине се састаје четири пута годишње – пре и током пролећног заседања и на јесењем заседању Генералне скупштине – и доноси одлуке већином гласова. Његови састанци су затворени за јавност и одржавају се у земљи председника Скупштине. Биро доноси одлуке простом већином.

Одбори

Скупштина поставља три специјализована одбора: Одбор за питања економије, трговине, технологије и животне средине; Одбор за правна и политичка питања и Одбор за културна, образовна и социјална питања. Сваки Одбор бира из реда својих чланова председника и два потпредседника који су из различитих националних делегација. Сваки одбор именује известиоца за сваку поједину тему. Теме се бирају са листе која је састављена и периодично ажурирана у складу са главним темама и пројектима на дневном реду. Коначни извештаји и препоруке нацрта одобравају се од стране просте већине чланова одбора и подносе се Генералној скупштини на разматрање и усвајање.

Председник Скупштине је председник парламента земље чланице, изабран на период од шест месеци и наступа као највиши представник Скупштине. Дужности председника су: да председава седницама Скупштине; да води дебате; да обезбеди поштовање Правилника; да одржава ред; даје реч говорницима; да закључује дебате; да утврди да ли постоји кворум; да утврђује питања за гласање и објављује резултате гласања. Председник обавља сличну улогу у односу на Биро и Стални одбор и представља Скупштину на заседањима Црноморске економске сарадње и састанцима Савета министара иностраних послова земаља чланица и другим међународним скуповима.

Генерални секретар се бира на мандат од три године од стране Генералне скупштине, на предлог Бироа.

Међународни секретаријат је са седиштем у Истанбулу, Турска. Међународни секретаријат је извршни и технички орган, који је позван да обезбеди сталне везе Парламентарне скупштине са националним парламентима, организацију и уређење свих састанака, припрему нацрта докумената и њихово благовремено циркулисање. Он такође служи као централна веза за комуникацију између парламентарних делегација, између Организације и њених органа и Парламентарне скупштине, као и између Парламентарне скупштине и других институција и међународних организација. Међународни секретаријат води генерални секретар.

Основне активности

Полугодишње седнице

Свако пленарно заседање Генералне скупштине обезбеђује форум за дискусију и дебат, као и процену активности Црноморске економске сарадње и гласање о усвајању извештаја и специфичних препорука, декларација и одлука донетих апсолутном већином гласова. Ови документи се шаљу на састанке Савета министара спољних послова, националних парламената и влада земаља чланица и међународних организација. Традиционално, председник земље домаћина, председници дванаест национал-

них парламената и председник канцеларије ЦЕС, позвани су да се обрате Генералној скупштини.

Састанци одбора

Један од најважнијих аспеката Скупштине јесте рад који се одвија у три специјализована одбора. Известилац сваког одбора је одговоран – на основу информација добијених од стране националних делегација и у консултацији са Међународним секретаријатом – за припрему нацрта извештаја и предлога препорука који су поднети на одобрење од стране Одбора. Након расправе и дискусије, нацрти докумената који су одобрени од стране просте већине гласова чланова одбора, бивају постављени као финални документи за усвајање на Генералној скупштини. Састанци одбора су затворени за јавност, осим уколико се не одлучи другачије.

Семинари и конференције

Усмеравајући се на развојне проблеме демократија у црноморском региону, сврха семинара и конференција јесте да окупи посланике и стручњаке, као и искусне предаваче и дискусионне лидере.

Парламентарна скупштина Медитерана

Оснивање и значај

Парламентарна скупштина Медитерана (ПСМ) основана је у Аману (Јордан) 2006. године, као резултат процеса вођеног у Интерпарламентарној унији, познатог као Конференција о безбедности и сарадњи Медитерана. Окупља 26 земаља чланица региона – Албанија, Алжир, Андора, Босна и Херцеговина, Хрватска, Кипар, Египат, Француска, Грчка, Израел, Италија, Јордан, Либан, Либија, Малта, Монако, Црна Гора, Мароко, Палестина, Португал, Србија, Словенија, Сирија, Македонија, Тунис и Турска; придружене чланове и посматраче: *Ватикан, Румунија, Апанска ИПУ, ПС ЦЕС, МЕДРЕГ*. Сваки парламент представљен је са пет чланова у Парламентарној скупштини. Сви парламенти су равноправни (један делегат – један глас), али пракса Парламентарне скупштине јесте да се одлуке доносе консензусом (акламацијом) након дебате. Седиште се налази на Малти, у Сент Џулијансу.

Парламентарна скупштина Медитерана је парламентарна организација у аутентичном смислу, ради аутономно у односу на извршну власт својих земаља, као и у односу на друге регионалне организације у којима учествују парламенти земаља чланица. Са овим организацијама Скупштина је развила мрежу сарадње (ИПУ, Транснационални арапски парламент, ПС Евро-Медитерана, ПС Савета Европе, ПС НАТО, ПС ЦЕС и Парламентарна унија земаља чланица Организације исламске конференције). Рад Скупштине признат је и од стране Генералне скупштине Уједињених нација, која јој је доделила статус посматрача Парламентарне скупштине, на седници од 16. децембра 2009. године.

Парламентарна скупштина Медитерана је платформа за расправу и доношење одлука (правно необавезујуће, у форми резолуција) о питањима од регионалног интереса. Циљеви организације усмерени су на превазилажење регионалних проблема као што су постојећи и замрзнути конфликти, организовани криминал, илегална миграција, принудна миграција, доступност залиха енергије, промена нивоа мора, дезертификација, загађење мора, очување природних ресурса итд. Ови циљеви се остварују кроз усвајање заједничких препорука и стварање платформи за сарадњу у проналажење решења за поменуте проблеме. Један од запажених успеха јесте усвајање дефиниције феномена тероризма, посебно имајући у виду да је ово питање спорно међу појединим државама чланицама.

Наступ наше делегације

Полазећи од специфичности геополитичког положаја, које укључују неприпадање ниједном од великих групација (ЕУ, арапске земље), као и да Србија нема излаз на море, делегација усмерава своје активности ка темама од општег регионалног значаја, као и ка питањима од непосредног интереса, као што су економска и културна сарадња и миграције. Такође, имајући у виду положај Србије на западном Балкану, делегација Народне скупштине у Парламентарној скупштини остварује тесну сарадњу са земљама у обе геополитичке групе. На састанку Економског панела у Напуљу 2010. године делегација Народне скупштине је прихватила место у Управном одбору панела, са задужењем за област академског истраживања, технологије и иновација.

Перспективе развоја

Перспективе развоја у догледно време зависиће од тока економско-финансијске кризе у земљама Европске уније, као и од исхода „арапског пролећа“, а тренутни тренд је оријентисање ка већем броју радних састанака мањих група и једног пленарног.

Главни органи Парламентарне скупштине

Пленарна скупштина усваја извештаје, препоруке и мишљења, на предлог одбора, одлучује о избору функционера Организације и плану рада Парламентарне скупштине, као и о изменама Статута, на мишљење Бироа.

Биро чине председник и потпредседници Парламентарне скупштине. Он препоручује пријем или суспензију чланства у Скупштини, одлучује о месту и времену одржавања састанака, одређује смернице рада одбора, припрема план рада и финансијски план, предлаже кандидата за место генералног секретара и амбасадора добре воље.

Председник Парламентарне скупштине сазива и води рад Скупштине и Бироа.

Стални одбори и ad hoc одбори и радне групе израђују извештаје, мишљења и препоруке из домена своје надлежности и упућују их Скупштини на усвајање.

Први стални одбор бави се политичком сарадњом и безбедношћу, Други стални одбор бави се сарадњом у областима економије, друштва и животне средине, Трећи стални одбор бави се дијалогом међу цивилизацијама и људским правима. Скупштина је основала и ad hoc радна тела (у оквиру одбора) за Блиски исток и северну Африку; енергију;

организовани криминал; тероризам; мала и средња предузећа и поморску трговину; животну средину и климатске промене; управљање катастрофама; родну равноправност; дијалог култура и религија; и миграције.

Једно од активнијих тела је панел [Парламентарне скупштине за спољну трговину и инвестиције у Медитерану](#), формално произашао из рада Другог сталног одбора Скупштине. Формиран је 2010. године на састанку у Лисабону, са сврхом да помогне превазилажењу основне геополитичке разлике у региону, то јест да подстицањем економске сарадње ублажи неравнотежу развијеног Севера и Југа у развоју (ове геополитичке групе и формално делују у Скупштини). Са растом значаја Парламентарне скупштине у регионалном и глобалном оквиру (статус посматрача у УН, размењен статус са безмало свим регионалним организацијама, висока референтност у оквирима ЕУ, али и у арапском свету), циљеви рада панела добијају све конкретније облике, стварањем контаката између света привреде и парламената региона, али и лансирањем регионалних финансијских иницијатива на микро и средњем плану (Медитеранска развојна банка, за сада у зачетку).

[Секретаријат](#) пружа административну, техничку и другу подршку активностима радних тела Скупштине.

Избор функционера (председник, потпредседници), као и извештача радних тела узима у обзир „геостратешке групе“ (неформалне политичке групације ширег медитеранског региона) Север / Југ, а генерални секретар од оснивања је др Серђо Пјаџи.

Одлуке радних тела Парламентарне скупштине доносе се простом већином гласова, изузев Пленарне скупштине, која одлучује консензусом или већином од четири петине.

Основне активности

Формат рада Парламентарне скупштине на годишњем нивоу састоји се из састанака радних група сталних одбора, заједничког састанка три стална одбора, који функционише као припрема пленарног заседања и самог пленарног заседања. Свака од радних група усваја извештај на тему која је дефинисана за ту годину, који прати и одговарајућа резолуција.

Такође, Скупштина се ангажује на сарадњи са регионалним академским мрежама, пре свега у погледу унапређења изучавања тема од регионалног интереса. У том циљу Скупштина додељује и „Медитеранску награду“ личностима из јавног живота посебно заслужним на пољу сарадње у региону Медитерана, а успостављен је и Дан Медитерана, 21. март, као прилика за истицање регионалног идентитета и профила ове организације организовањем различитих прослава које тим поводом приређују национални парламенти.

Парламентарна димензија Централноевропске иницијативе

Оснивање и значај

Централноевропска иницијатива (ЦЕИ) настала је као резултат „четворне сарадње“, коју су 1989. године покренуле Италија, Аустрија, Југославија и Мађарска, са циљем да се интензивном политичком и економском сарадњом са развијеним партнерима из суседства, убрза југословенско и мађарско приближавање европским интеграцијама. Централноевропска иницијатива је прерасла у Пентагоналну укључењем ЧССР 1990. године, односно у Хексагоналну уласком Пољске на састанку премијера земаља чланица у Дубровнику, јула 1991. године. Србија (тада Савезна Република Југославија) обновила је чланство на заседању ове организације 24. новембра 2000. године у Будимпешти.

Организација данас има 18 чланица. Специфичност, између осталог, је и у томе што, за разлику од других иницијатива, располаже сопственим фондовима за финансирање мањих пројеката (главни донатор је Италија). Иницијатива данас има подједнак број чланица ЕУ и нечланица (чланице су и земље тзв. европског суседства – Белорусија, Украјина и Молдавија), што ову иницијативу чини погодном за преношење искустава у процесу евроинтеграције.

Владина димензија

Облици сарадње у оквиру ове иницијативе су врло разнородни што се тиче врсте, садржаја и нивоа сарадње. Одржавају се редовни годишњи састанци (председника држава/ председника влада, укључујући економски форум) и редовни годишњи састанци министара иностраних послова, а састанци националних координатора и министара задужених за поједине ресоре организују се по потреби. Активности земаља чланица се огледају и у активностима жаришних (фокалних) тачака које су тематски дефинисане, а подршка тим активностима се обезбеђује преко три фонда.

Председавање овом организацијом је ротирајуће и траје једну годину. Чланице се на месту председавајућег смењују по абecedном редоследу.

Парламентарна димензија

Парламентарна сарадња се одвија у оквиру Парламентарне димензије. Чињеница да се у Организацији налазе и земље чланице Европске уније и оне које то нису, омогућава Централноевропској иницијативи да буде широк форум за квалитетну размену мишљења из домена европских и евроатлантских интеграција, док приоритетно финансирање пројеката из земаља нечланица ЕУ пружа овим земљама прилику за активно прилагођавање европским стандардима и квалитетну функционалну и пројектну сарадњу.

Парламентарна димензија представља парламентарни форум регионалног карактера и један од три стуба организације (поред владиног и економског). Има за циљеве јачање мултилатералне сарадње на парламентарном нивоу, успостављање партнерства на принципима парламентарне демократије и људских права, сарадњу чланица на јачању политичких и економских капацитета и помоћ реформама у државама чланицама.

Пленарна заседања Парламентарне димензије се одржавају два пута годишње, у јесен – Парламентарна скупштина, и у пролеће у ужем саставу – Парламентарни комитет, а између тих заседања, а и током њих одржавају се састанци радних тела. Наша земља је пуноправни члан од 2001. године. Делегација Народне скупштине у овој парламентарној институцији броји 5 чланова.

Србија је била домаћин заседања Парламентарне скупштине Парламентарне димензије Централноевропске иницијативе (а самим тим и Парламентарног комитета пре тога), одржане у Београду, 10. и 11. новембра 2011. године. Скупштином је председавао шеф сталне делегације Народне скупштине. Тема заседања је била „Перспективе развоја Централноевропске иницијативе“. Тада је усвојена финална декларација концепирана са наше стране. На заседању је било присутно 12 парламентарних делегација држава чланица.

Интерпарламентарна скупштина православља

Оснивање и значај

Интерпарламентарна скупштина православља је међупарламентарно тело формирано 1993. године на иницијативу грчког парламента, када је, током конференције „Православље у новој европској реалности“ одржане у Грчкој, усвојен Оснивачки акт Европске интерпарламентарне скупштине православља.

Међу главним циљевима ове међународне парламентарне институције су, поред осталог, уочавање и вредновање промена које се дешавају у Европи, унапређење и јачање улоге православља као важног и неопходног културног и духовног ентитета, превладавање екстремних националних и религијских разлика, заштита националних и верских мањина, јачање мултилатералне сарадње на парламентарном нивоу, сарадња и размена искустава међу парламентима и парламентарцима.

Интерпарламентарна скупштина православља стреми сарадњи са међународним организацијама које имају за циљ очување културних и религиозних вредности, истовремено подржавајући људска и верска права и слободе не само припадника православне вере већ и других вероисповести, како у европским државама тако и широм света. Исто тако, Скупштина охрабрује контакте и сарадњу између парламентарних, политичких, црквених, академских и духовних личности или институција које стремя очувању православног културног наслеђа и његовог доприноса савременом глобалном дијалогу о људским правима о мирољубивој коегзистенцији народа.

У ту сврху Интерпарламентарна скупштина православља усваја резолуције и извештаје које доставља владама, црквама, као и одговарајућим организацијама и институцијама, али и јавности. Поред тога, упућује своје делегације у кључне центре доношења одлука, односно сличне међународне или регионалне организације, те објављује публикације, организује телевизијске и радијске преносе и слично.

Земље чланице су Албанија, Јерменија, Белорусија, Бугарска, Кипар, Република Чешка, Естонија, Финска, Грузија, Грчка, Казахстан, Летонија, Литванија, Молдавија, Пољска, Румунија, Руска федерација, Србија, Црна Гора, Словачка, Украјина, као и делегације парламената Аустралије, Азије, Африке и Сједињених Америчких Држава.

Органи Интрепарламентарне скупштине

Генералну скупштину чине делегације свих држава чланица (највише пет чланова у свакој делегацији) и одржава се једном годишње (сваког јуна). Свака парламентарна делегација има један глас. Одлуке се доносе апсолутном већином присутних чланова, док је двотрећинска већина потребна за измену Пословника.

Стални одбори Интерпарламентарне скупштине су Одбор за финансије, Одбор за људска права, Одбор за образовање, Одбор за регулаторна питања, Одбор за социјална питања, Одбор за културу, Одбор за биоетику и Одбор за међународну политику. Одлуке се доносе већином присутних чланова.

Међународни секретаријат чине генерални секретар, заменик генералног секретара, благајник и пет чланова (од којих увек један мора да буде руски, а један грчки посланик).

Председник Генералне скупштине, као и чланови Секретаријата и одбора бирају се на период од две године.

Поред годишњег заседања, Интерпарламентарна скупштина православља организује конференције и семинаре, посете, као и састанке са сличним (међународним) парламентарним институцијама.

Народна скупштина има двочлану сталну делегацију при Интерпарламентарној скупштини православља, а пуноправи члан ове организације је од 1995. године. Стална делегација редовно активно учествује у свим активностима које организује ова међународна парламентарна институција, а Народна скупштина је била и домаћин годишњег заседања које је организовано 2009. године у Београду. Овај парламентарни форум је посебно активан и у вези са препознавањем изазова са којима се суочава православно становништво на Косову и Метојији (што је уједно и назив резолуције коју је Скупштина усвојила на годишњем заседању 2009. године), односно важности очувања верског и културног наслеђа Републике Србије у овој покрајини.

Парламентарна скупштина НАТО

Оснивање и значај

Парламентарна скупштина НАТО основана је 1955. године и представља форум за интерпарламентарни дијалог и размену ставова о политичким, економским и безбедносним питањима од значаја за развој трансатлантског партнерства. Подржава развој парламентарних демократија на евроатлантском простору, кроз размену искустава у

области унапређења парламентарних механизма и пракси, укључивање представника држава нечланица у њен рад и организовање специјализованих семинара и програма обуке за парламентарце. Доношењем смерница, које објављује у својим документима, обезбеђује демократску контролу одбрамбене политике НАТО у ширем смислу. Посебно је активна на унапређењу односа са парламентима држава Балкана, кавкаског региона, Руске Федерације, Украјине и чланица Медитеранског дијалога.

Сарадња са НАТО

НАТО и Парламентарна скупштина интензивно сарађују иако не постоји формално правна веза између ове две организације. Одржавају се редовни годишњи састанци Сталног комитета Парламентарне скупштине са генералним секретаром НАТО и сталним представницима држава чланица у Северноатлантском савету. Генерални секретар НАТО учествује на заседањима Парламентарне скупштине, док представници Скупштине учествују на самитима НАТО.

Учешће наше стране

Почев од маја 2002. године, наши парламентарци учествују на заседањима овог форума као посматрачи. Стални одбор Парламентарне скупштине НАТО на састанку одржаном у марту 2007. године донео је одлуку о придруженом чланству Народне скупштине овој организацији. Придружени чланови имају право учешћа у свим активностима Парламентарне скупштине НАТО, као и право иступања и предлагања текстова и амандмана, али без права гласа и обавезе финансирања организације. Поред Србије, придружене чланице су и Аустрија, Азербејџан, БиХ, Црна Гора, Јерменија, Грузија, Финска, Македонија, Молдавија, Русија, Шведска, Швајцарска и Украјина.

Полазећи од статуса посматрача у овој Организацији, наша делегација усмерава своје активности пре свега на теме дневног реда од непосредног значаја за нашу страну.

Представници у Парламентарној скупштини делегирани су од стране националних парламената. Састав делегација одражава заступљеност политичких странака у националним парламентима. Делегација Народне скупштине броји 5 чланова и 5 заменика.

Органи Парламентарне скупштине

Скупштина је пленарно тело које се састаје на пролећњем и јесењем заседању. На пролећњем заседању Скупштина доноси одлуке о раду и расправља кључне теме рада одбора. На јесењем заседању, Скупштина, по правилу, бира председника и пет потпредседника са правом на један реизбор (благајника на период од две године са правом на два реизбора) и усваја препоруке и сличне документе које јој упућују одбори, углавном на основу извештаја које одбори усвоје у оквиру јесењег заседања. Препоруке (декларације, резолуције, мишљења) усвојене на пленарним заседањима упућују се националним парламентима и владама држава пуноправних и придружених чланица, организација НАТО и другим међународним организацијама.

Председништво чине председник, пет потпредседника и благајник. Између састанака Сталног одбора, председништво је одговорно за одобравање измена у распореду ак-

тивности Скупштине, као и за одобравање измена у темама које ће разматрати одбори, пододбори и радне групе.

Председник представља Скупштину као водећи званичник Скупштине, одлучује о свим питањима која се тичу Скупштине у периоду између састанака председништва, састанака Сталног одбора и заседања Скупштине.

Стални одбор одлучује о начину и садржини рада, као и примени резултата рада Скупштине. Чине га по један члан из сваке државе чланице, председник, потпредседници, благајник и председници одбора Скупштине.

Радни одбори делују у оквиру Парламентарне скупштине. Постоји пет одбора, и то Политички одбор, Одбор за одбрану и безбедност, Одбор за економију и безбедност, Одбор за цивилну димензију безбедности и Одбор за науку и технологију. Радни одбори имају могућност да формирају пододборе за посебне сегменте рада. Поред тога, постоје и специјализована тела попут Медитеранске специјалне групе, Интерпарламентарног савета Украјина – НАТО и Парламентарни одбор НАТО–Русија.

Службени језици су енглески и француски.

На основу расправе у радним телима, Скупштина доноси:

Декларације – званичан израз ставова Скупштине и чланови Скупштине подносе је директно на пленарном заседању, на захтев председника и уз одобрење Сталног одбора;

Препоруке – упућују се Северноатлантском савету као захтев да се предузме одређена радња у постизању циљева Скупштине и уз очекивање одговора Савета;

Резолуције – представљају званичан израз ставова Скупштине о питању које не захтева активност Северноатлантског савета;

Мишљења – представљају ставове Скупштине као одговор на званичан захтев Северноатлантског савета или међународне организације о питањима у оквиру надлежности Скупштине.

Одлуке на свим радним телима доносе се, по правилу, простом већином гласова.

Парламентарна скупштина Франкофоније

Значај и оснивање

Франкофонија представља једну од највећих лингвистичких зона у свету. Међутим, поред језика, чланице Међународне организације франкофоније деле и заједничке вредности које се промовишу на француском. Организација је формирана 1970. године са

циљем развијања солидарности између 75 држава чланица (56 чланица и 19 земаља посматрача) које броје 890 милиона људи са пет континената (220 милиона људи којима је француски матерњи језик). Србија је 2006. године примљена у својству посматрача.

Међународна организација франкофоније организује политичке активности мултилатералне сарадње у корист популације која говори француским језиком. Њене активности поштују културну и лингвистичку различитост и промовишу француски језик, мир и одрживи развој. Организација је закључила 33 уговора о сарадњи са међународним и регионалним организацијама и успоставила трајни дијалог између главних лингвистичких зона (енглеске, португалске, шпанске и арапске). Установљено је партнерство са 31 међународном и регионалном организацијом, укључујући Уједињене нације, Европску унију и Афричку унију.

Парламентарна димензија

У тесној сарадњи са Међународном организацијом франкофоније, Парламентарна скупштина предузима акције на пољу интерпарламентарне сарадње и развоја демократије, усмерене на јачање солидарности међу парламентарним институцијама и на промовисање демократије и владавине права. Циљеви Парламентарне скупштине франкофоније су да заступа интересе заједница које говоре француски, да промовише демократију, владавину права и поштовање људских права. Скупштина надгледа спровођење акционих планова које је утврдила Конференција министара (орган састављен од министара спољних послова земаља чланица). Активности Скупштине су посебно усмерене на парламенте земаља чланица из Африке. Наша земља је стални посматрач од 2008. године, а делегација у има три члана. Основни предуслов за чланство у организацији је знање француског језика будући да је то једини радни језик Организације.

У оквиру Парламентарне скупштине франкофоније организација окупља 78 парламентарних и међупарламентарних организација. Једном годишње се организује пленарно заседање. Парламентарна скупштина је консултативно тело, место за дебате, размену предлога и мишљења о темама као што су: слободе и политичка права, парламенти и комуникација, франкофони економски простор, образовање, место француског језика у међународним организацијама.

Радна тела и функционисање

Парламентарна скупштина доноси одлуке релативном већином гласалих, а двотрећинска већина је потребна само за измену Пословника. Основни органи Парламентарне скупштине су: Биро, Стална делегација, Генерални секретаријат, одбори, регионалне скупштине и Мрежа жена парламентарца. **Биро скупштине** контролише извршавање одлука Скупштине, надзире примену усвојених резолуција и мишљења и координира активности радних тела. **Стална делегација** контролише примену програма међупарламентарне сарадње, предлаже датум и место састанака Пленарне скупштине и утврђује нацрт дневног реда. **Стални одбори** Скупштине су: Политички одбор, Одбор за образовање, медије и културу, Одбор за парламентарна питања и Одбор за сарадњу и развој. **Председник** председава Бироом, Сталном делегацијом и Пленарном скупштином и заједно са генералним секретаром представља Скупштину пред националним и међународним инстанцама. **Мрежа жена парламентарца** окупља све жене парламентарце

и има за циљ да појача учешће жена у политичком, економском, социјалном и културном животу, као и њихову улогу у националним парламентима. Скупштине региона се старају о примени циљева Скупштине франкофоније у посебним регионалним контекстима.

Чланови делегација који имају статус посматрача учествују у раду Скупштине без права гласа. Имају право узимања речи у заседању, по овлашћењу председника Скупштине. Права и обавезе делегација које имају статус посматрача детаљније се утврђују актом о додељивању статуса посматрача и могу се разликовати.

Регионалне мултилатералне иницијативе

Регионална сарадња представља један од приоритета државне политике Србије која пружа могућност њене међународне афирмације и промоције економских, културних, научних, туристичких и других потенцијала. Јачање економских, технолошких, културних, омладинских, образовних, научно–истраживачких веза међу земљама региона, од виталног је значаја за грађане који живе на овим просторима, али такође и од кључне важности за јачање веза са Европском унијом, као и са земљама чланицама Европске уније. Веома важан сегмент у процесу регионалне сарадње јесте и парламентарна дипломатија.

Процес сарадње у Југоисточној Европи

Процес сарадње у Југоисточној Европи покренут је 1996. године са циљем да се Југоисточна Европа трансформише у регион стабилности, безбедности и сарадње у складу са европским интеграционим токовима, унапређењем међусобног дијалога и сарадње на свим нивоима и у свим областима од заједничког интереса. У раду Процеса сарадње у својству пуноправних чланова учествује дванаест земаља: Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарска, Црна Гора, Грчка, Хрватска, Македонија, Молдавија, Румунија, Србија, Словенија и Турска.

Активности Процеса сарадње у Југоисточној Европи одвијају се на заседањима шефова држава или влада, састанцима министара спољних послова и на нивоу политичких директора министарстава спољних послова земаља учесница ове иницијативе. Такође, одржавају се и састанци тројке као сталног координационог тела, коју сачињавају тренутни, претходни и будући председавајући. Састанци на нивоу ресорних министарстава одржавају се према потреби уз разматрање појединих питања која су од интереса земаља чланица. На парламентарном нивоу, по правилу се организују једном годишње скупови на највишем нивоу. Србија се укључила у активности Процеса сарадње на заседању у Скопљу одржаном у октобру 2000. године.

На самиту Процеса сарадње одржаном у Загребу 11. маја 2007. године, донета је одлука о успостављању функционалних веза између Процеса (ПрС ЈИЕ) и Регионалног савета за сарадњу (РСС), при чему је Процес наставио дотадашњу улогу форума за политички дијалог и усмеравање сарадње земаља учесница, а Секретаријат РСС, са седиштем у Сарајеву постао оперативна подршка Процесу сарадње. Основни документ Процеса је Повеља о добросуседским односима, стабилности, безбедности и сарадњи у Југоисточној Европи, усвојена 2000. године у Букурешту .

Тренутно се одвија јачање парламентарне димензије ПС ЈИЕ односно њена даља институционализација. У оквиру парламентарне димензије Процеса сарадње у Југоисточној Европи формирана је радна група, састављена од парламентарца, у оквиру које се разматрају могућности и модели институционализације овог вида сарадње с циљем успостављања парламентарне скупштине.

Јадранско-јонска иницијатива

Јадранско-јонска иницијатива (ЈИИ) развила се из раније Јадранске иницијативе коју је покренула Италија 1998. године у циљу бржег развоја и координације приобалних земаља (Италија, Словенија, Хрватска, БиХ и Албанија). С обзиром да је прихваћен интерес Грчке за укључење у овај облик регионалне сарадње, Јадранска иницијатива је прерасла у Јадранско-јонску иницијативу у мају 2000. године. Иницијатива има осам чланица: Албанија, БиХ, Грчка, Италија, Словенија, Србија, Хрватска и Црна Гора. Србија учествује у раду ЈИИ од 2000. године када је СРЈ примљена у пуноправно чланство.

Оснивачком Декларацијом из Анконе из 2000. године Јадранско-јонска иницијатива је представљена као иницијатива за промоцију дијалога и сарадње између земаља чланица које припадају јадранско-јонском басену.

ЈИИ функционише по систему ротирајућег једногодишњег председавања (по абecedном реду).

Највише тело је Савет министара спољних послова, који се састаје једанпут годишње. Комитет високих представника (националних координатора) се састаје по потреби (обично три-четири пута годишње). Одлуке се доносе консензусом. Сарадња на парламентарном нивоу одвија се на конференцијама председника парламената земаља чланица Иницијативе (једанпут годишње, обично у априлу или мају), а разматра се могућност даље институционализације парламентарне димензије, по угледу на друге регионалне организације.

Србија је председавала овом иницијативом у периоду од јуна 2011. до јуна 2012. године. У склопу председавања, Народна скупштина је била домаћин јубиларне Десете конференције председника парламената, 26. априла 2012. године. Тема конференције је била „Јачање улоге парламената у развоју регионалне сарадње“. У раду су учествовали председници парламената Србије, Босне и Херцеговине, Црне Горе и Словеније, као и представници парламената Грчке, Хрватске и Италије и генерални секретар Јадранско-јонске иницијативе.

Области у којима се одвијају активности у оквиру округлих столова су:

1. Туризам, култура и међууниверзитетска сарадња;
2. Саобраћај и поморска сарадња;

3. Заштита животне средине и сарадња у области заштите од пожара;
4. Сарадња малих и средњих предузећа.

Стални секретаријат ЈЈИ са седиштем у Анкони (Италија) основан је 2008. године. Италија финансијски подржава рад секретаријата, тако да друге земље чланице не издвајају финансијска средства за чланство у овој иницијативи.

Од конкретних пројеката покренутих под окриљем ове иницијативе издвајају се: мрежа институција које се баве малим и средњим предузећима; мрежа институција које се баве међууниверзитетском сарадњом (UNIADRION); мрежа институција које се баве заштитом околине и природних ресурса јадранског басена (ADRIKOSM); мрежа институција које се баве европским путним коридорима који повезују јадрански регион и источну Европу (INTERREG); форум јадранско-јонских градова и општина, као и форум јадранско-јонских привредних комора (AIC) .

Закључна разматрања

Основне специфичности парламентарне дипломатије у мултилатералним организацијама су: 1) двојакост представничке функције (непосредни мандат у националном парламенту и посредним избором у делегацију у међународној организацији); 2) (релативни) континуитет рада, имајући у виду одредбу о потреби заступљености власти и опозиције у саставу делегације, 3) веза законодавне, представничке и надзорне функције пренета на план међународне сарадње.

Поменуте специфичности чине наступање у мултилатералним организацијама веома сложеним, услед потребе усклађивања различитих ставова, функција и циљева унутар парламентарне делегације ради делотворног наступа на међународној сцени. Ипак, добро усклађена, ова сложеност може довести до веома добрих резултата. Представићемо неке од предуслова за то.

О мандату члана парламента у међународној сфери

У уводном делу приручника већ је поменуто питање разлике између улоге члана парламента на унутрашњем и на међународном плану. Мандат добијен од стране грађана је непосредан и врши се у парламенту. Поставља се питање о месту или улози непосредног мандата посланика када наступа у међународним телима. Имајући у виду да институционални положај парламента и делегација унутар парламента варира, јединствен одговор на ово питање треба да узме у обзир концепт самог представљања.

Политичко представљање је однос у коме ни заступљени ни онај коме је мандат поверен нису само објекти. То је однос у коме они постају јединствен субјект чином представљања. Специфичност политичког представљања јесте да се њиме не представља нешто што просто претходно постоји (воља народа), што неко други (посредник) представља неком трећем (нпр. МО), већ да се чином представљања успостављају политички однос и политички актери. За парламентарну дипломатију то значи да у међународној арени политички субјекти не представљају увек само своје грађане или земље (иако се њихов мандат заснива на томе), већ је пожељно да креирају заједнички идентитет институције у коју (самим учешћем) улажу мандат који им је поверен (успоставе политичку субјективност организације). Тако нови, заједнички идентитет формиран у заједничким активностима (накнадно и додатно) легитимише мандат добијен непосредно.

У једној речи, да би мандат парламентарца из изворног националног облика добио међународни израз и вредност (поред законског овлашћења које већ постоји), потребна је јасна разрада (артикулација) циља који се предлаже читавој организацији (иницијатива) и конкретан, документарни израз његовог остварења.

Дугорочност планирања, доследност и континуитет рада

На први поглед, конкретно повољно дејство рада у мултилатералним парламентарним организацијама (МПО) делује веома одложено. Наиме, веома ретко (у случају међународног фокуса на догађање у земљи или присуство изузетно утицајног политичког актера у самој делегацији, као и релативни утицај саме земље у МПО) се догађају одступања од стандардног грађења ауторитета у МПО, који подразумева: 1) наступање у радним телима по низу тема; 2) избор известиоца неког од радних тела; 3) избор руководиоца радног тела и 4) избор у руководство организације. Тек у поодмаклим корацима овог процеса учесник стиче пуни преглед о догађањима у организацији, као и моћ да на њих битно утиче. Из ове позиције, он може усмеравати рад организације у складу са интересима сопствене земље, при чему дуготрајност процеса налаже доследност, односно принципијелност у наступању.

Међутим, када је овај пут једном пређен, стечена предност претеже у односу на уложени напор. Наиме, с обзиром на учешће у делегацији сразмерно независно у односу на релативни положај странке у националном парламенту, члан делегације може рачунати са акумулирањем ефеката рада у дугом периоду ангажовања у МПО. Једном стечени ауторитет касније доноси вишеструку корист, с обзиром на то да опстаје и независно од касније конкретне улоге у радним телима или ван њих, у мање или више формалним контактима. На овај начин, непосредни мандат из националног парламента добија нову валоризацију у личности политичког актера и односима уважавања формираним у међународној сфери.

Добар круг (*circulus bonus*) парламентарне дипломатије

Најбољи резултати рада мултилатералне парламентарне дипломатије остварују се тек када: (а) тема у интересу земље чланице буде постављена на дневни ред МПО, затим (б) добије конкретну подршку изражену у тексту препоруке, резолуције, итд, која се онда (в) кроз законодавну активност уведе у живот сопствене земље, чији се резултати потом (г) прате кроз надзорну функцију парламента, да би се касније (д) у виду добре праксе вратили у међународну организацију и били (ђ) додатно ојачани у свакој од земаља чланица, чиме коначно (е) дају ауторитет члану парламента да у својој земљи и у међународној организацији понове овај пут.

Очигледно је, већ из сложености претходне формулације, да је основни задатак члана делегације да помири захтеве странке, националног парламента и спољнополитичких циљева земље уопште, међународног и домаћег јавног мњења, своје и других делегација, итд. У најмање повољном случају, ово се своди на тражење најмањег заједничког именитеља; у најбољем, подразумева инвенцију новог циља.

Универзалност приступа у парламентарној дипломатији и мултилатералним телима пружа основу за солидарност без обзира на посебне позиције националних делегација које увек улазе у домен заједничког рада, кроз интерес за проналажење одрживог решења за спорна питања. Универзални приступ делегације најчешће омогућује основу заступања сопственог интереса, а понекад и његово пуно остварење. Заједнички аргумент (иницијатива) не мора бити само средство већ и циљ међународне сарадње, у формирању колективног идентитета придржавајући се заједничких вредности.

Препоруке

У претходним одељцима приручника већ је неколико пута наглашаван значај универзалности у сфери међупарламентарних активности, а посебно у облику тезе да прагматички и универзалистички приступ нису супротни већ обједињени, или, у најмању руку комплементарни. У овом одељку, насупрот обичају, неће бити навођени изузеци, већ конкретни облици овог правила – у извесној мери да бисмо га поткрепили, али и да бисмо, следећи сврху приручника, олакшали његову примену. У прилог прагматизму текста који следи, без навођења детаља, скрећемо пажњу на то да је заправо реч о стварним ситуацијама из искуства аутора текста.

1. Приликом формирања делегације веома је пожељно да чланови говоре службене језике. Ова препорука делује очигледно, јер је реч о међународној сарадњи, а у неку руку и сувишно, јер је сасвим легитимно уврстити преводиоца у састав *ad hoc*. Међутим, у овом случају није реч о уштеди времена, новца и сличног, већ о чињеници да се, као и другде, и у мултилатералној парламентарној активности, веома велики део значајних ефеката постиже испред лифта, у ходнику, паузи за цигарету... Обично, преводилац може бити један од веома вредних чланова делегације, али у оваквим приликама, свако посредовање бескрајно отежава споразумевање.
2. Као начелно правило, корисно је за чланове делегације бирати посланике ангажоване у одборима домаћег парламента са надлежностима које одговарају мандату радних тела одређене МО. Ова препорука, као и претходна, делује очигледно, али такође би ваљало утврдити колико је она стварно присутна у пракси. Разлог за ову препоруку јесте то што, колико год да је припрема за сваки конкретан наступ делегације на међународном форуму темељна, пракса рада показује сразмерно честе промене садржаја и динамике рада, чији значај и заокрете може ваљано пратити само неко ко познаје уједно најшири контекст и најужа критична места одређеног питања (глобално и унутрашњим приликама). Ова препорука не говори науштрб најопштије политичке компетенције сваког појединачног делегата, већ сугерише додатни критеријум избора у ситуацији бирања већег броја чланова.
3. У случају ускраћивања права или осујећења циљева у активностима делегације у извесној међународној парламентарној организацији (што не мора непосредно представљати и формално кршење одредаба које регулишу рад организације, нпр. оглушивање на инсистирање да се одређена тема уврсти у дневни ред), у принципу је опортуно формирати блок оних који се осећају ускраћеним, што се често дешава спонтано. При том, прагматизам овог поступка састоји се у томе да блок не наступи у форуму по питању око кога се окупио, већ узajамним пружањем подршке за различите иницијативе. То доприноси утиску о непристрасном изјашњавању (посебно је повољно остваривати оваква обједињења подршке, уколико је могуће, преко граница геополитичких група и

сличних облика). За разлику од обичне закулисне игре, која служи остварењу партикуларног интереса, овакво удруживање се активира у случају отежаног остваривања права, што га легитимише као универзално.

4. У међународним парламентарним организацијама веома су честе теме о којима поједина земља не мора нужно имати већ формиран став. У таквој прилици, меродавно је искуство делегација које су у „својим“ организацијама већ биле суочене са таквом темом, па је размена искустава међу делегацијама једног парламента у различитим организацијама (у ком год формату) веома користан инструмент.

5. У безмало свим парламентарним организацијама постоји притисак на „дизање свессти“ о раду те организације у домаћим јавним мњењима. Ово је начелно заиста повољна околност, јер као што значајне теме привлаче медије, тако и интерес медија подстиче амбиције у раду организације. Међутим, као што присуство медија природно одговара значају теме, тако треба да одговара и снази утицаја националне делегације у одређеној МО.

6. У раду међународних парламентарних организација препоручљиво је заузети проактиван став у презентацији и заступању својих интереса, посебно у ситуацијама када тема није општепозната у међународној јавности или/и када су чињенице оспораване од других делегација. Овакав став у себи садржи читав низ конкретних поступака: посредан контакт са извештачем и секретаријатом надлежног радног тела (имајући у виду њихов одлучујући утицај на текст резолуције/препоруке); билатерални контакти са другим националним делегацијама (посебно са другим заинтересованим делегацијама – почевши од оних од којих се очекује подршка до оних које су оштро супростављене); упознавање што већег броја укључених са садржином предмета разматрања (израда одговарајућег документа – non paper, pro memoria, изјава итд; њихова дистрибуција уз одговарајући промотивни материјал земље). При свему овоме посебно треба водити рачуна о придобијању подршке фактора у МО који важе за утицајне (председници радних тела, председници гео/политичких група, шефови утицајних националних делегација и, веома важно, личностима од великог неформалног утицаја – „opinion makers“, имајући у виду да се формални и неформални утицај у парламентарним организацијама не поклапа нужно).

Корисни линкови

Интерпарламентарна унија
www.ipu.org/english/home.htm

Парламентарна скупштина Савета Европе
www.assembly.coe.int/DefaultE.asp

- Савет Европе
www.coe.int/en
- Комитет министара Савета Европе
www.coe.int/t/cm/home_en.asp
- Конгрес локалних и регионалних власти
www.coe.int/t/Congress/default_en.asp
- Европски суд за људска права
www.echr.coe.int/ECHR/homepage_en
- Комесар за људска права
www.coe.int/t/commissioner/default_EN.asp
- Конференција међународних невладиних организација (INGOs)
www.coe.int/T/NGO/default_en.asp
- Група држава против корупције (GRECO):
www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/default_en.asp

Парламентарна скупштина ОЕБС
www.oscepa.org

- Организација за европску безбедност и сарадњу
www.osce.org
- Канцеларија за демократске институције и људска права
www.osce.org/odihr
- Високи представник за националне мањине
www.osce.org/hcnm
- Представник за слободу медија
www.osce.org/fom
- Мисија ОЕБС у Србији
www.osce.org/serbia

Парламентарна скупштина Црноморске економске сарадње
<http://www.pabsec.org/>

- Црноморска економска сарадња
www.bsec.org
- Црноморска трговинска и развојна банка
www.bstdb.org
- Међународни центар за црноморске студије
www.icbss.org
- Црноморска универзитетска мрежа
www.bsun.org

Парламентарна скупштина Медитерана
www.pam.int

Парламентарна димензија Централноевропске иницијативе
www.cei.int/content/parliamentary-dimension

- Централноевропска иницијатива
www.cei.int

Интерпарламентарна скупштина православља
www.eiao.org

Парламентарна скупштина НАТО
www.nato-pa.int

Парламентарна скупштина франкофоније
www.francophonie.org/L-Assemblee-parlementaire-de-la.html

- Међународна организација франкофоније
www.francophonie.org